

Møteprotokoll

Samisk kirkeråd

Møtedato: 11.09.2023 kl. 18:00

Møtested: Digitalt

Arkivsak: 20/04379

Til stede: Sara Ellen Anne Eira, Oddvin Leine Bientie, Margareth Ranberg, May Bente Anita Jönsson, Elin Sabbasen, Herborg Finseth

Møtende varamedlemmer: Siri Broch Johansen

Forfall: John Harald Skum

Sekretariat: Kristina Labba, Sigrid Karine Omma Paulsen, Vidar Andersen

Sekretær: Sigrid Karine Omma Paulsen

Møtet ble holdt digitalt.

SAKSLISTE

Side

Saker til behandling

25/23	Sametingets høring om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport	2
26/23	Godkjenning av oversettelse til sørsamisk - Konfirmasjonstidens gudstjenester	11
27/23	Godkjenning av forretningsorden	32

Kautokeino og Tromsø, 27.09.2023

Sara Ellen Anne Eira

Sigrid Karine Omma Paulsen
Sekretær

Saker til behandling

25/23 Sametingets høring om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	11.09.2023	25/23

Sammendrag

Sametinget har utlyst en høring om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. De ønsker å få innspill fra det samiske samfunnet. Høringsinnspillene blir en del av behandlingen av rapporten i Sametingets plenum.

Samisk kirkeråd har tidligere gjort vedtak vedrørende initiativ til, opprettelse av og oppfølging av en sannhets- og forsoningskommisjon. Det har vært beskrevet hvem som burde involveres, viktige momenter til arbeidsmåte, samt vesentlige saksområder. Høringssvaret vektlegger det som er nyttig i videre arbeid mot et forsonet samfunn.

Forslag til vedtak

Spm 1: Hvilke tanker og meninger har du om rapporten fra Sannhet- og forsoningskommisjonen?

I spørsmål om involvering og arbeidsmåter synes Samisk kirkeråds tidligere innspill til kommisjonen å ha blitt ivaretatt, med unntak av det som er gjengitt i spørsmål 2. Når det gjelder saksområder, synes Samisk kirkeråds innspill i stor grad å ha blitt ivaretatt, om enn på noen områder i mindre omfatning enn ønskelig. Kun noen av Samisk kirkeråds forslag på tiltak har blitt nevnt i rapporten.

Rapporten som nå foreligger kan fungere som et felles offentlig kunnskapsgrunnlag. Den er omfattende og har fått med vesentlige deler av det store bildet om forsoningspolitikken og dens virkninger. Språket er til dels akademisk preget, og er for avansert til for eksempel å brukes i ungdomskolen. Det er behov for bearbeidelse av denne kunnskapen for at den skal nå fram til flere.

Fagfolk med kompetanse på de ulike saksfeltene bør videre undersøke tema for tema som er omtalt i rapporten og sammen med representanter fra de ulike gruppene som er omtalt i rapporten må tas med på råd i det videre arbeidet. Dette gjelder også representanter fra ulike lag av majoritetsbefolkningen. Gjennom et slikt arbeid kan man både gjennomarbeide kunnskapen og lage enklere tekster om hvert saksområde. De bør drøfte hvert enkelt saksfeltene og deres bruksverdi i arbeidet videre mot et forsonet samfunn. Hvis det lages tekstutdrag med bearbeidelser av

hvert saksfelt med enkel tekst blir kunnskapen tilgjengelig for et bredere lag av befolkningen i Norge.

Spm 2: Er det noe som du synes mangler i rapporten slik den fremstår i dag?

Sannhets- og forsoningsarbeid relatert til samene, som har urfolksstatus, bør legge til grunn en folk-til-folk-tenkning i stedet for en statssentrert modell. Dette poengteres av International Centre for Transitional Justice og bør tas med i det videre arbeidet med ulike tiltak.

Samisk kirkeråd har bedt om at offentlige institusjoner involveres slik at deres historie granskes, og fordi involvering i prosessen ansvarliggjør ulike aktører (SKR 05/17). Videre har det vært oppfordret til at det norske samfunnet i sin fulle bredde blir involvert (SKR 8/21) Kommisjonen har lagt vekt på forskning og arkivmateriale, i tillegg til involvering av berørte institusjoner og enkeltpersoner. Samisk kirkeråd savner involvering av offentlige institusjoner i majoritetssamfunnet. Det handler om Norges felles erkjente historie, som Samisk kirkeråd løftet fram i sin uttalelse i 2017 der Samisk ba om at en større bredde av storsamfunnet følges opp i etterkant av rapporten.

Det kunne med fordel vært trukket tydeligere linjer mellom fortid og nåtid. Et eksempel er at det fortsatt er et problem at reindriftsområder blir fortrenget. Et annet viktig moment som synliggjør noe av det vi fortsatt strever med i dag er at det er lite kunnskap sør i landet om forholdene lenger nord. Det er også en utbredt holdning at det er en bestemt form for utvikling og modernisering anses er høyerestående og skal overprøve samers egne ønsker for levemåte. Samisk kirkeråd forventer at det gjennomføres tiltak som viser at staten virkelig mener å rette opp i den urett som har blitt påført urfolket og minoritetene.

Folkekirkens rolle er et stort felt med mange underområder som må undersøkes nærmere enn det som er kommet med i rapporten. Dette gjelder både angående ideologi, teologi, vitenskapsteoretiske syn og utviklingen av maktstrukturer. Samisk kirkeråd støtter det videre arbeidet med intern kirkelig granskning.

I rapportens sammendrag står det at «Flere av misjonærene var vitenskapelig engasjerte og ble fremstående kjennere av samisk språk, kultur og religion, og de nedtegnet mye om samenes åndelighet». Her hadde det vært på sin plass å nevne noe om deres hensikt med å skaffe seg innsikt i og nedtegne det de regnet som samisk åndelighet. Denne kildekritikken er tatt med lenger ut i rapporten, men er såpass sentral i hvordan man forstår gamle samiske tradisjoner, at det hadde vært nødvendig å nevne det allerede innledningsvis for ikke å gi et skjevt bilde. Samisk kirkeråd ønsker å bidra til at det utvikles nyansert kunnskap om samisk åndelighet både i bred forstand og i en kristen kontekst.

Spm 3: Hva synes du om de foreslåtte forsonende tiltakene i rapporten?

Innledningsvis påpeker kommisjonen behovet for en bred mobilisering i hele samfunnet, og at ulike samfunnsaktører har et selvstendig ansvar for å legge til rette

for forsoning. Dette må følges opp av både myndighetene og ulike sivilsamfunnsaktører.

Det som kommisjonen kaller et forsonet samfunn er kjennetegnet av språklig, kulturell og identitetsmessig likeverd mellom majoritetsbefolkningen, samer, kvener/norskfinner og skogfinner. Det påpekes at selv om kunnskap er et viktig grunnlag for forsoning, er det ikke nok. Derfor trenger vi tiltak som kan fremme videre forsoning.

Kommisjonen har foreslått tiltak sortert under fem såkalte pilarer. Inndelingen i pilarer gir en god oversikt, men antallet tiltak under pilarene er temmelig få og de fleste har en generell utforming. En fordel med måten tiltakene er presentert på er at de kan tolkes vidt og passe mange aktører i samfunnet. En ulempe med måten kan imidlertid være at de ikke tydelig nok ansvarliggjør de berørte aktørene.

Pilar 4 om implementering av regelverk kan ses på som ett ledd i det Samisk kirkeråd har kalt for strukturelle endringer i samfunnet som ivaretar samers rettigheter i alle samfunnssektorer. I tillegg er det også andre områder av statssystemet som trenger bearbeidelse.

Samisk Kirkeråd ønsker å understreke at:

«Fornorskningsprosessen har ført med seg strukturelle skjevheter som har forplantet seg over flere generasjoner, og slik bidratt til systemiske ulikheter. Vårt demokratiske samfunn har også skyggesider i form av at majoritetssamfunnet har privilegier som ikke er tilgjengelig for alle. Det er på tide å ta samiske rettigheter og kultur på alvor, hvor samiske språk, kultur og tradisjonelle levemåter ikke forblir i en evig utenforposisjon.

(...)

Vi ser at presset på tradisjonelle samiske områder er veldig stor, spesielt i den grønne omstillingens navn. Regjeringens håndtering av saken skaper også en tillitskrise mellom det samiske samfunn og staten. Kan det samiske folk ha tillit til rettsstatens prinsipper? Å hele tiden måtte forsvare sin kultur påvirker individers selvfølelse og mentale helse i negativ retning.» (høringsinnspill 6. mars 2023)

Spm 4: Er det noen forsonende tiltak som du synes mangler i rapporten slik den fremstår i dag?

Kirkemøtet uttalte allerede i 2014: «Den forsoningsprosessen som har begynt, må videreføres i et sterkt engasjement for urfolks rettigheter, nasjonalt og internasjonalt, gjennom å bidra til at brudd på urfolks rettigheter ikke fortsetter.» (KM 9/14) Samisk kirkeråd har ved flere anledninger pekt på brudd på urfolks rettigheter i Norge, som skjer selv om Sannhets- og forsoningskommisjonen arbeider. (SKR 8/21)

Samisk kirkeråd har følgende forslag til tiltak, delvis basert på forslagene fra uttalelsen fra 2017, innspillene fra mai 2021 (sak SKR 8/21) og mars 2023 (høringsinnspill 6. mars). Flere av disse innbefatter både tro og livssynsfeltet, og tiltak for den generelle oppfølgingen:

- Det må iverksettes utredninger som undersøker hvorvidt det i dag **er lovverk som bidrar til marginalisering og diskriminering** av samer, i tillegg til at man jobber med implementering av det som allerede er vedtatt.
- **Statssystemet må reformeres** slik at offentlig saksbehandling på alle nivåer og områder blir forsvarlig for det samiske folk. Dette inkluderer bedre kommunikasjon over statsgrenser og mellom generasjoner.
- Det er viktig at **Den norske kirkes og andre trossamfunns roller** i fornorskingsprosessen blir ytterligere utredet og belyst, gjerne i samarbeid med kirke- og trossamfunn på andre siden av statsgrensene. Åndelighet utenfor den offisielle kirken blir fortsatt hevdet å utgå av det onde. Samisk kirkeråd ser at det er nødvendig med økt kunnskap og dialog om disse forholdene både innenfor Den norske kirke og i det samiske samfunnet for øvrig.
- At arbeidet med **tilbakeføring av levninger** tilføres nok ressurser.
- At det tilføres tilstrekkelig med ressurser for å gjennomføre det foreslåtte **språkløftet**, og at opplæring skjer på de ulike gruppenes egne premisser.
- Når kunnskapen om **samisk kultur, historie og rettigheter** skal styrkes må man finne arbeidsmåter som bidrar til å redusere konflikter i samfunnet. Innsikt om at vedtatt politikk påvirker resten av samfunnet helt til individnivå er viktig å ta med videre i kompetanseheving som iverksettes. Påvirkningen fra myndighetene avleses både på helsestatistikker, kommentarfeltene i sosiale medier, mangel på gjennomføring av rettigheter og kunnskapsmangel både hos majoritetsbefolkningen og de ulike berørte gruppene.
-
- Det må arbeides med å komme bort fra en argumentasjon som forutsetter at nåtiden kan isoleres fra historien. Etablering av **ny felles kunnskap** gjør det mulig å se både storsamfunnet og de ulike undersamfunnene i en helhetlig sammenheng, med fokus på nåtid og framtid. Her er det viktig å ta med at ulike ideologier og prosesser i tiden før forskningspolitikken er en del av historien.
- At det legges til rette for og opprettes **arenaer for dialog** mellom samer og majoritetssamfunnet. Det må skapes forståelse for at ulike verdensoppfatninger henger sammen med hvordan man ønsker å leve og at muligheten til dette er avhengig av naturgrunnet.
- Mange samer bærer fortsatt på sår etter fornorskningen, og negative funn i helseforskning kan sees i sammenheng med dette. Det er viktig at individer og fellesskap som på ulike måter er rammet av fornorskningen, gis **mulighet til å komme til orde** når forsonende tiltak utarbeides.

I fortsettelsen forventer Samisk kirkeråd at kommisjonens rapport blir fulgt opp av ansvarlige myndigheter og at det bevilges betydelige ressurser til arbeidet med gjenoppretting etter fornorskingspolitikken. Det forutsettes at ressurser også kommer samiske institusjoner til gode.

Spm 5: Er det noen annet du ønsker å legge til?

Forsoning er sentralt i det kristne budskapet, og Den norske kirke har lenge erkjent sin delaktighet i forsoningsarbeidet. Samisk kirkeråd har i samarbeid med Kirkerådet og Mellomkirkelig råd lenge jobbet med dette temaet. I forbindelse med Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport jobber rådene systematisk med dette temaet:

Det tas sikte på en sak om forsoningsarbeid på Kirkemøtet 2024. Det jobbes også med temaet i samarbeid med tilsvarende samiske råd i Svenska kyrkan og Evangelisk-lutherske kyrkan i Finland. Sannhet- og forsoning har vært et tema på Samiske kirkedager, og blir viktig også i arbeidet med Samiske kirkedager 2025 i Alta. Dette er videre et tema som ofte løftes opp på økumeniske arenaer som Kirkenes Verdensråd, og i høst vil dette løftes av Den norske kirke på Lutherske Verdensråds generalforsamling.

Samisk kirkeråd har et stort kontaktnettverk og mye kompetanse på temaet. Samisk kirkeråd er også aktiv i utvikling av videre kunnskap, dette skjer spesielt gjennom mange års samarbeid med VID Vitenskapelige høgskole og Samisk høgskole. På regionalt og lokalt nivå er det flere bispedømmer og menigheter som har satt teamet sannhet- og forsoning på dagsordenen.

Samisk kirkeråd/Den norske kirke vil gjerne samarbeide med både Sametinget og det sivile samfunnet ellers om dette temaet.

Vedlegg

Protokoll SKR 32/16

Protokoll SKR 05/17

Protokoll SKR 8/21

Innspill 2017

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 11.09.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Spm 1: Hvilke tanker og meninger har du om rapporten fra Sannhet- og forsoningskommisjonen?

I spørsmål om involvering og arbeidsmåter synes Samisk kirkeråds tidligere innspill til kommisjonen å ha blitt ivarettatt, med unntak av det som er gjengitt i spørsmål 2. Når

det gjelder saksområder, synes Samisk kirkeråds innspill i stor grad å ha blitt ivaretatt, om enn på noen områder i mindre omfatning enn ønskelig. Kun noen av Samisk kirkeråds forslag på tiltak har blitt nevnt i rapporten.

Rapporten som nå foreligger kan fungere som et felles offentlig kunnskapsgrunnlag. Den er omfattende og har fått med vesentlige deler av det store bildet om forsoningspolitikken og dens virkninger, med unntak av barn og ungdoms verden utenfor skolehverdagen. Språket er til dels akademisk preget, og er for avansert til for eksempel å brukes i ungdomskolen. Det er behov for bearbeidelse av denne kunnskapen for at den skal nå fram til flere.

Fagfolk med kompetanse på de ulike saksfeltene bør videre undersøke tema for tema som er omtalt i rapporten og sammen med representanter fra de ulike gruppene som er omtalt i rapporten må tas med på råd i det videre arbeidet. Dette gjelder også representanter fra ulike lag av majoritetsbefolkningen. Gjennom et slikt arbeid kan man både gjennomarbeide kunnskapen og lage enklere tekster om hvert saksområde. De bør drøfte hvert enkelt saksfeltene og deres bruksverdi i arbeidet videre mot et forsonet samfunn. Hvis det lages tekstutdrag med bearbeidelser av hvert saksfelt med enkel tekst blir kunnskapen tilgjengelig for et bredere lag av befolkningen i Norge.

Spm 2: Er det noe som du synes mangler i rapporten slik den fremstår i dag?

Sannhets- og forsoningsarbeid relatert til samene, som har urfolksstatus, bør legge til grunn en folk-til-folk-tenkning i stedet for en statssentrert modell. Dette poengteres av International Centre for Transitional Justice og bør tas med i det videre arbeidet med ulike tiltak.

Samisk kirkeråd har bedt om at offentlige institusjoner involveres slik at deres historie granskes, og fordi involvering i prosessen ansvarliggjør ulike aktører (SKR 05/17). Videre har det vært oppfordret til at det norske samfunnet i sin fulle bredde blir involvert (SKR 8/21) Kommisjonen har lagt vekt på forskning og arkivmateriale, i tillegg til involvering av berørte institusjoner og enkeltpersoner. Samisk kirkeråd savner involvering av offentlige institusjoner i majoritetssamfunnet. Det handler om Norges felles erkjente historie, som Samisk kirkeråd løftet fram i sin uttalelse i 2017. Det har også vært for lite lagt til rette for at barn og unge kunne komme fram med sine historier. Samisk kirkeråd ber om at en større bredde av storsamfunnet følges opp i etterkant av rapporten.

Det kunne med fordel vært trukket tydeligere linjer mellom fortid og nåtid. Et eksempel er at det fortsatt er et problem at reindriftsområder blir fortrengt. Et annet viktig moment som synliggjør noe av det vi fortsatt strever med i dag er at det er lite kunnskap sør i landet om forholdene lenger nord. Det er også en utbredt holdning at det er en bestemt form for utvikling og modernisering anses er høyerestående og skal overprøve samers egne ønsker for levemåte. Samisk kirkeråd forventer at det gjennomføres tiltak som viser at staten virkelig mener å rette opp i den urett som har blitt påført urfolket og minoritetene, med særlig vekt på situasjonen for barn og unge.

Folkekirkens rolle er et stort felt med mange underområder som må undersøkes nærmere enn det som er kommet med i rapporten. Dette gjelder både på ideologiplan og i utviklingen av maktstrukturer. Eksempler på hva dette kan bety er: Hvordan har oppfatningen av den vestlige teologien som universell påvirket muligheten for utvikling av samisk kirkeliv? Hvordan har prestenes vitenskapsteoretiske syn virket inn på statusen samiske kristne trospraksiser har innad i kirken? Hvordan har kirkedemokratiets utforming virket ekskluderende for samers medbestemmelse? Hvilken sammenheng er det mellom holdninger overfor samiske uttrykksformer og samers mulighet til jobb i kirken? Hvilke mekanismer bidrar fortsatt til at det rekrutteres få samer til kirkelig utdanning? Samisk kirkeråd støtter det videre arbeidet med intern kirkelig granskning og forsoningsarbeid.

I rapportens sammendrag står det at «Flere av misjonærene var vitenskapelig engasjerte og ble fremstående kjennere av samisk språk, kultur og religion, og de nedtegnet mye om samenes åndelighet». Her hadde det vært på sin plass å nevne noe om deres hensikt med å skaffe seg innsikt i og nedtegne det de regnet som samisk åndelighet. Denne kildekritikken er tatt med lenger ut i rapporten, men er såpass sentral for hvordan man forstår gamle samiske tradisjoner, at det hadde vært nødvendig å nevne det allerede innledningsvis for ikke å gi et skjevt bilde. Samisk kirkeråd ønsker å bidra til at det utvikles nyansert kunnskap om samisk åndelighet både i bred forstand og i en kristen kontekst.

Spm 3: Hva synes du om de foreslåtte forsonende tiltakene i rapporten?

Innledningsvis påpeker kommisjonen behovet for en bred mobilisering i hele samfunnet, og at ulike samfunnsaktører har et selvstendig ansvar for å legge til rette for forsoning. Dette må følges opp av både myndighetene og ulike sivilsamfunnsaktører.

Det som kommisjonen kaller et forsonet samfunn er kjennetegnet av språklig, kulturell og identitetsmessig likeverd mellom majoritetsbefolkningen, samer, kvener/norskfinner og skogfinner. Det påpekes at selv om kunnskap er et viktig grunnlag for forsoning, er det ikke nok. Derfor trenger vi tiltak som kan fremme videre forsoning.

Kommisjonen har foreslått tiltak sortert under fem såkalte pilarer. Inndelingen i pilarer gir en god oversikt, men antallet tiltak under pilarene er temmelig få og de fleste har en generell utforming. En fordel med måten tiltakene er presentert på er at de kan tolkes vidt og passe mange aktører i samfunnet. En ulempe med måten kan imidlertid være at de ikke tydelig nok ansvarliggjør de berørte aktørene.

Pilar 4 om implementering av regelverk kan ses på som ett ledd i det Samisk kirkeråd har kalt for strukturelle endringer i samfunnet som ivaretar samers rettigheter i alle samfunnssektorer. I tillegg er det også andre områder av statssystemet som trenger bearbeidelse.

Samisk Kirkeråd ønsker å understreke at:

«Fornorskningsprosessen har ført med seg strukturelle skjevheter som har forplantet seg over flere generasjoner, og slik bidratt til systemiske ulikheter. Vårt demokratiske samfunn har også skyggesider i form av at majoritetssamfunnet har privilegier som ikke er tilgjengelig for alle. Det er på tide å ta samiske rettigheter og kultur på alvor, hvor samiske språk, kultur og tradisjonelle levemåter ikke forblir i en evig utenforposisjon.

(...)

Vi ser at presset på tradisjonelle samiske områder er veldig stor, spesielt i den grønne omstillingens navn. Regjeringens håndtering av saken skaper også en tillitskrise mellom det samiske samfunn og staten. Kan det samiske folk ha tillit til rettsstatens prinsipper? Å hele tiden måtte forsvare sin kultur påvirker individers selvfølelse og mentale helse i negativ retning.» (høringsinnspill 6. mars 2023)

Spm 4: Er det noen forsonende tiltak som du synes mangler i rapporten slik den fremstår i dag?

Kirkemøtet uttalte allerede i 2014: «Den forsoningsprosessen som har begynt, må videreføres i et sterkt engasjement for urfolks rettigheter, nasjonalt og internasjonalt, gjennom å bidra til at brudd på urfolks rettigheter ikke fortsetter.» (KM 9/14) Samisk kirkeråd har ved flere anledninger pekt på brudd på urfolks rettigheter i Norge, som skjer selv om Sannhets- og forsoningskommisjonen arbeider. (SKR 8/21)

Samisk kirkeråd har følgende forslag til tiltak, delvis basert på forslagene fra uttalelsen fra 2017, innspillene fra mai 2021 (sak SKR 8/21) og mars 2023 (høringsinnspill 6. mars). Flere av disse innbefatter både tro og livssynsfeltet, og tiltak for den generelle oppfølgingen:

- Det må iverksettes utredninger som undersøker hvorvidt det i dag **er lovverk som bidrar til marginalisering og diskriminering** av samer, i tillegg til at man jobber med implementering av det som allerede er vedtatt.
- **Statssystemet må reformeres** slik at offentlig saksbehandling på alle nivåer og områder blir forsvarlig for det samiske folk. Dette inkluderer bedre kommunikasjon over statsgrenser og mellom generasjoner.
- De nåværende statsgrensene er på mange måter til hinder for samarbeid innad i det samiske folket. Oppfatningen av Sápmi som en enhet som eksisterer på tvers av statsgrensene, og derfor befinner seg både på norsk, finsk, svensk og russisk side, må ligge til grunn for alt forsoningsarbeid. Det er behov for en større vektlegging av **samarbeid på tvers** av statsgrensene i det videre arbeidet med sannhet og forsoning.
- Det er viktig at **Den norske kirkes og andre kirkesamfunns roller** i fornorskningsprosessen blir ytterligere utredet og belyst, gjerne i samarbeid med kirkesamfunn på svensk og finsk side. Åndelighet utenfor den offisielle kirken blir fortsatt hevdet å utgå av det onde. Samisk kirkeråd ser at det er nødvendig med økt kunnskap og dialog om disse forholdene, både innenfor de ulike kirkesamfunnene og i det samiske samfunnet for øvrig.

- Innad i kirkesamfunnene er det behov for en gjennomgang av dagens strukturer. På hvilke områder i **den kirkelige organiseringen** er det aktuelt å jobbe for større samisk medbestemmelse? Finnes det noen områder der det er realistisk å tenke i retning av samisk selvbestemmelse? Et eksempel på en endring som nylig er oppnådd i Den norske kirke er at det i 2022 ble vedtatt å opprette et samisk fagutvalg for liturgisaker som skal samarbeide med Næmnd for gudstjenesteliv.
- Arbeidet med **tilbakeføring av levninger** må tilføres nok ressurser.
- Det må tilføres tilstrekkelig med ressurser for å gjennomføre det foreslåtte **språkløftet**, og at opplæring skjer på de ulike gruppenes egne premisser.
- Når kunnskapen om **samisk kultur, historie og rettigheter** skal styrkes må man finne arbeidsmåter som bidrar til å redusere konflikter i samfunnet. Innsikt om at vedtatt politikk påvirker resten av samfunnet helt til individnivå er viktig å ta med videre i kompetanseheving som iverksettes. Påvirkningen fra myndighetene avleses både på helsestatistikker, kommentarfeltene i sosiale medier, mangel på gjennomføring av rettigheter og kunnskapsmangel både hos majoritetsbefolkningen og de ulike berørte gruppene.
- Det må arbeides med å komme bort fra en argumentasjon som forutsetter at nåtiden kan isoleres fra historien. Etablering av **ny felles kunnskap** gjør det mulig å se både storsamfunnet og de ulike undersamfunnene i en helhetlig sammenheng, med fokus på nåtid og framtid. Her er det viktig å ta med at ulike ideologier og prosesser i tiden før forskningspolitikken er en del av historien.
- Flere instanser må legge til rette for og opprette **arenaer for dialog** mellom samer og majoritetssamfunnet. Det må skapes forståelse for at ulike verdensoppfatninger henger sammen med hvordan man ønsker å leve og at muligheten til dette er avhengig av naturgrunnet.
- Mange samer bærer fortsatt på sår etter fornorskningen, og negative funn i helseforskning kan sees i sammenheng med dette. Det er viktig at individer og fellesskap, som på ulike måter er rammet av fornorskningen, gis **mulighet til å komme til orde** når forsonende tiltak utarbeides. Dette må også inkludere barn og ungdom.

I fortsettelsen forventer Samisk kirkeråd at kommisjonens rapport blir fulgt opp av ansvarlige myndigheter og at det bevilges betydelige ressurser til arbeidet med gjenoppretting etter fornorskningspolitikken. Det forutsettes at ressurser også kommer samiske institusjoner til gode.

Spm 5: Er det noen annet du ønsker å legge til?

Forsoning er sentralt i det kristne budskapet, og Den norske kirke har lenge erkjent sin delaktighet i forsoningsarbeidet. Samisk kirkeråd har i samarbeid med Kirkerådet og Mellomkirkelig råd lenge jobbet med dette temaet. I forbindelse med Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport jobber rådene systematisk med dette temaet:

Det tas sikte på en sak om forsoningsarbeid på Kirkemøtet 2024. Det jobbes også med temaet i samarbeid med tilsvarende samiske råd i Svenska kyrkan og Evangelisk-lutherske kyrkan i Finland. Sannhet- og forsoning har vært et tema på Samiske kirkedager når vi har vært samlet både på norsk, svensk og finsk side av Sápmi, og dette temaet blir viktig også i arbeidet med Samiske kirkedager 2025 i Alta. Dette er videre et tema som ofte løftes opp på økumeniske arenaer som Kirkenes Verdensråd, og i høst vil dette løftes av Den norske kirke på Lutherske Verdensråds generalforsamling.

Samisk kirkeråd har et stort kontaktnettverk og mye kompetanse på temaet. Samisk kirkeråd er også aktiv i utvikling av videre kunnskap, dette skjer spesielt gjennom mange års samarbeid med VID Vitenskapelige høgskole og Samisk høgskole. På regionalt og lokalt nivå er det flere bispedømmer og menigheter som har satt teamet sannhet- og forsoning på dagsordenen.

Samisk kirkeråd/Den norske kirke vil gjerne samarbeide med både Sametinget og det sivile samfunnet ellers om dette temaet.

Vedlegg

Protokoll SKR 32/16

Protokoll SKR 05/17

Protokoll SKR 8/21

Innspill 2017

26/23 Godkjenning av oversettelse til sørsamisk - Konfirmasjonstidens gudstjenester

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	11.09.2023	26/23

Sammendrag

Samisk kirkeråd får til behandling *Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester* på sørsamisk. Denne er en oversettelse og tilpasning av liturgien på norsk som ble

godkjent av Kirkemøtet 2021. Liturgien er kvalitetssikret av en referansegruppe, og videre korrekturlest.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner sørsamisk versjon av Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester:

Skælløe-aejkien jupmele-gaagkestimmiej njoelkedassh

Gærhkoedigkien mieriedimmie 2021

1. Jupmele-gaagkestimmie gosse åålmege bæjjohte gieh skyllijinie leah

Gosse skælløe-aejkie aalka, dellie åålmege jupmele-gaagkestimmesne bæjjohte gieh skyllijinie leah. Bæjjoehimmie gosse åålmege tjåanghkenamme jallh gosse åålmege edtja rohkelidh. Tjoevkesh mæhtieh skorkelovvedh jallh jeatjah symbole-dahkoeh sjïdtedh.

Åålmege maahta rohkelidh seamma rohkelassh mah leah Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassesne *Tjaaleldh rohkelassh 4* jallh rohkelassh mejtie jïjtj tjaaleme. Åålmege maahta aktem daejstie rohkelassijste rohkelidh gosse åålmege edtja *Rohkelasse skylliji åvteste* rohkelidh, b. 18 A.

L/KL¹ | Jupmielasse rohkelibie.

Gieries Jupmele, mijjeh dutnjien åehpies jïh datne mijjem eahtsah.

Jielemen åvteste gijhtebe.

Skylliji åvteste gijhtebe.

Fiere skyllijen åvteste rohkelibie,

fiere fuelhkien åvteste, voelpi åvteste jïh kristh-eejhtegi åvteste.

Bueriesjugnedh skælløe-aejkiem.

Stinkedh gaajhkesi jaahkoem, håhkoem jïh gieriesvoetem.

Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Åålmege | Åålmegen vaestiedimmie

L/KL | Buerie Jupmele, datne mijjem jïh eatnemem sjugniedamme.

Ööhpehth mijjem dov sjugniedimmiem vaarjelidh

jïh ræffiem eevtjedh gusnie væssjoe lea

jïh beapmoem vedtedh dejtie gieh nealkoeminie

jïh dejtie vaarjelidh gieh dåarojste rïpmeminie.

¹ L: liturge; KL: klahke-liturge

Rohkelibie mijjen laanten ávteste jìh mijjen tjìelti ávteste.
Nænnosth mijjen ektievoetem.
Vedtieh gaajhkesidie buerie-sijjiem gusnie áádtje veasodh.
Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Áålmege | Áålmegen vaestiedimmie

L/KL | Gijhtebe gærhkoen ávteste
gusnie datne mijjese dov vadtesidie vadtah
jìh bàetije biejjeh jìh hàhkoem vadtah.
Baajh jaahkoem jìh jielemem gærhkosne stinkedovvedh jìh gaarkehtovvedh.
Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Áålmege | Áålmegen vaestiedimmie

L/KL | (Maehtede naemhtie aaj rohkelidh:) Rohkelibie... (tjìelten, laanten jallh veartenen
ávteste, dan ávteste mij lihke lea jìh dan ávteste mij guhkene lea)

L/KL | Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Áålmege | Áålmegen vaestiedimmie

Áålmege daelie «Mijjen Aehtjie» rohkele jallh gæssie aejjies maalestahkem heevehte.
Jupmele gaagkestimmie dellie sjædta guktie áålmege mieriedamme.

2. Skælloen jupmele-gaagkestimmie

Skælloen jupmele-gaagkestimmie lea skælloe-aejkien minngiegietjesne. Dellie áålmege mahta
aejjies maalestahkem aaj heevehtidh.

Skælloen jupmele-gaagkestimmie sjejhmede edtja aejlegen jallh bissiebiejjien jallh dovne
laavvadahken árrodh.

Jupmele-gaagkestimmie sjædta guktie áålmege mieriedamme gaagkestimme edtja árrodh.
Gosse prosesjovne gærhkoen sijse bàata, gærhkoen gaajhkh bealloeh maehetieh tjoejedh.
Hearra mahta mæssoe-skopmehkem utnedh. Veelkes klaerie lea skælloe-biejjen klaerine.
Gærhkosne gusnie pàasketjoevkese, dellie dihte edtja bueledh.

I. Tjåanghcoe

1 | Ryøjredimmie

Gærhkoen bealloeh tjuejeh

Daelie jallh gosse b. 3 Heelsegh:

Liturge jallh klahke-liturge beavna guktie jupmele-gaagkestimmie sjædta.

Bievneme naemhtie galhka:

KL/L: Dellie edtjebe Jupmelen uvte sjeavohth árrodh.

Sjeavohths boelhketje

Bealloe golmen aejkien tjuaja

Áålmege edtja tjåadtjodh gosse daate naestie () vååjnoe.*

***2 | Aalkoe-saalme**

Åålmege tjåådtje gosse prosjesjovne, Aalkoe-saalme jïh Heelsege.

***3 | Heelsege**

Gosse liturge voestes jallh mubpiem rohkelassem veeljie, dellie naemhtie aalka: Gieries åålmege.

L | Aarmoe jïh raeffie Jupmielistie, mijjen Aehtjeste, jïh Åejvie Jeesus Kristusistie.

JALLH

Mijjen Åejvie Jeesus Kristusen aarmoe jïh Jupmelen gieriesvoete jïh Aejlies Voejkenen ektievoete dijjine Leah.

JALLH

I Aehtjien, Baernien jïh Aejlies Voejkenen nommesne.

JALLH

Aehtjien, Baernien jïh Aejlies Voejkenen nommesne: Mijjen sjugniedæjja, lutniestæjja jïh hïegke-vedtje.

Bievnese gyrhkesjimmien bijre daelie jis bievnese ij aerebe beavnasovveme.

4 | Aalkoe-rohkelasse

Aalkoe-rohkelassi bijre maehdede Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassesne lohkedh, b. 9 jïh b. 10. Maehdede aaj 2002-liturgjien rohkelassem rohkelidh:

L | Rohkelibie.

Åejvie, mijjen Jupmele, datnem gijhtebe skælløe-aejkien åvteste. Gijhtebe juktie datne mijjem eahtsah jïh mijjen jielemem damth. Rïhpesth mijjen mielide guktie dåastoehtibie dam maam datne sijhth mijjese vedtedh. Bueriesjugnedh daam biejjiem. Aamen.

5 | Sådtoe-boejhkesjimmie

Sådtoe-boejhkesjimmie daelie jallh aerebe 15 Mojhtesasse laavkomen bijre.

6 | Kyrije

7 | Heevehtimmie/ Glorija

8 | Biejjen rohkelasse

Biejjen rohkelasse maahta heajhtasovvedh.

Aejlegen rohkelassem maehdede rohkelidh (vuartasjidie Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassem) jallh naemhtie rohkelidh:

L | Ihkuve Jupmele, datnem gijhtebe jïh heevehtibie.

Datnine jielebe.

Årroeh mijjen vieksiesvoetine jïh viehkehth mijjem mijjen jieliemisnie dov Baernien, Jeesus Kristusen, mijjen Åejvien gielhtie gie datnine jïh Aejlies Voejkeninie aktine jeala jïh rååresje, aajne, saetnies Jupmele ihkuve aejkeste ihkuve aajkan.

II. Jupmelen baakoe

Akte jallh göökte Bijpele-teekesth lohkesávva/lohkesuvvieh, jìh prìejhke-tekste.
Veeljede eeremast skælløen jupmele-gaagkestimmien teekstide jallh teeksth gærhkoe-jaepien teekstijste jallh teeksth mejgumie skyllijh skælløe-aejkien åahpenamme.

Skælløen jupmele-gaagkestimmien teeksth:

Båeries testamente: Saalme 71, 1-6
Episteletekste: 1. Jåhh 4, 7-12
Vaentjele: Luk 2, 41-52

Båeries testamente: Saalme 23
Episteletekste: Gal. 5, 13-14
Vaentjele: Luk 24, 13-16. 28-35

Båeries testamente: Salme 8
Episteletekste: 1. Kor. 13, 7-13
Vaentjele: Jåhh 11, 17-29

Båeries testamente: Jer. 29, 11-14a
Episteletekste: Ef. 3, 14-21
Vaentjele: Meeht 6, 25-31. 33

Båeries testamente: Salme 25, 4-5
Episteletekste: 1. Kor. 12, 12-22
Vaentjele: Jåhh 14, 1-7

Båeries testamente: Salme 139, 1-6
Episteletekste: Ef. 2, 8-10
Vaentjele: Luk 15, 1 – 10, *jallh* Luk 15, 11-24

L/KL | Dellie Jupmelen baakoem gøltelibie.

9| Voestes lohkeme

Båeries testamenteste

KL | Naemhtie-ese/-asse tjaalasovveme.

Lohkeme naemhtie galhkoe:

KL | Naemhtie Jupmelen baakoe.

10| Bijpelesaalme/ Saalme

Bijpele-saalme jallh saalme jallh laavlome-tjìerten laavlome jallh ohtje sjeavohts boelhke lohkemi gaskoeh.

11| Mubpie lohkeme

Tekste orre testamenteste, mohte aellede veeljh tekstem vaentjelistie.

KL | Naemhtie-ese/-asse tjaalasovveme.

Lohkeme naemhtie galhkoe:

KL | Naemhtie Jupmelen Baakoe.

*12| Vaentjele

Halleluja

Aerebe goh vaentjele lohkesávva, åålmege halleluja-saalmem lååvle jallh saalme-viersem halleluja-heevehtimmine lååvle.

Åålmege tjåådtje gosse laavloeminie jñh gosse vaentjele lohkesávva jñh gosse vaestiedimmie lååvlesávva. Vaentjele-prosesjovne gosse sjeahta. Tjoevkese-guedtjñh båetieh dejnie aktine gie gærjam guadta.

Vuertasjidie halleluja-viersi bijre saalmegærjesne, N13: 977,1–7. Åålmege maahta aaj Heevehtimmiem/Benedicamusem laavlodh. Vuertasjidie Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassem, b 12 Vaentjele.

Vaentjele lohkesávva

L/KL | Naemhtie vaentjelasse tjaalasovveme.

Lohkeme naemhtie galhko:

L/KL | Naemhtie aejlies vaentjele.

Vaestiedimmie

Åålmege Halleluja-viersem vihth lååvle jallh åenehks saalmem. Åålmege jallh laavlome-tjñerte maahta laavlodh.

13| Prïejhke

Saarniestæjja vaentjelen bijre jallh jeatjah teksten bijre saerneste. Prïejhke maahta naemhtie galhkedh:

L | Earoe Jupmel´-Aahtjan, Baarnan jñh Aejlies Voejkenasse, gie lij, lea jñh edtja årrodh aajne, saetnies Jupmielinie ihkuve aejkeste ihkuve aajkan.

JALLH

L | Earoe Jupmel´-Aahtjan, Baarnan jñh Aejlies Voejkenasse gie mijjen sjugniedæjjine, lutniestæjjine jñh hñegke-vedtjñine lea.

Åålmege maahta prïejhken mænngan boelhkem sjeavohth årrodh jallh åenehks saalmem laavlodh jallh musihkem goltelidh.

14| Saalme

Åålmege maahta sådtojde daelie boejhkesjidh jis ij leah aerebe dam boejhkesjamme, vuertasjidie b. 5 Sådtoe-boejhkesjimmie.

Jis ij gie edtjñh lååvkesovvedh, dellie liturge maahta daelie lohkedh 15 Mojhtesasse laavkomen bijre.

15| Mojhtesasse laavkomen bijre

Liturge laavkome-gaerien baalte tjåådtje gosse låhka mojhtesassem laavkomen bijre.

Liturge jallh klahkeliturge tjaetsiem laavkome-gaaran gurkie.

Åålmege lea sån jeatjah symbole-dahkoem mieriedamme.

L | åålmegen vuestie tjåådtje

Gieries åålmege:

Gosse mijjeh lååvkesovvimh, dellie Jupmele mijjem jemhkelds faamoste åabpi jñh mijjem reaktam vedtieji tjoevkesen maanine årrodh.
Mijjeh stillemem åådtjeme Kristusem dåeriedidh jñh Kristusinie aktine jjeledh.
Dan gielhtie bahham aasjoestibie jñh mijjen jaahkoem bæjhkoektibie seammalaakan goh dan aejkien gosse lååvkesovvimh.

JALLH

Gosse lååvkesovvimh, dellie Jeesus Kristusinie aktanimh gie kroessese noeresovvi jñh jaemiedistie tjuedtjeli.
Bahham aasjoestibie jñh mijjen jaahkoem bæjhkoektibie seammalaakan goh dan aejkien gosse lååvkesovvimh.

JALLH

Gosse lååvkesovvimh, dellie tjaetsine jñh Voejkeninie orresth reakadimh.
Mijjeh lååvkesovvimh Jeesus Kristusasse jaehkedh jñh Jeesus Kristusem leajhtadidh.
Bahham aasjoestibie jñh mijjen jaahkoem bæjhkoektibie seammalaakan goh laavkoehmisnie.

JALLH

Gosse lååvkesovvimh, dellie aejlies kroesse mijjese tjaalasovvi jñh mijjeh tjaetsine jñh Voejkeninie orresth reakadimh.
Mijjeh Jeesus Kristusinie aktanin gie kroessese noeresovvi jñh jaemiedistie tjuedtjeli, jñh mijjeh gærhkoen ektievoetine aktanimh.
Bahham aasjoestibie jñh mijjen jaahkoem bæjhkoektibie seammalaakan goh laavkoemisnie.

Åålmege tjuedtjele.

16 | Aassjoestimmie jñh jaahkoe

Gaajhkes

Manne bahham aassjostem

Aposteli jaahkoe-bæjhkoektimmie

Åålmege tjihkede.

17 | Saalme

Saalme jallh tjïerten laavlome jallh musihke.

18 | Rohkelassh gærhkoen jñh veartenen åvteste

18 A | Rohkelassh skylliji åvteste

Rohkelassh skylliji fuelhkiej jñh voelpi åvteste jñh rohkkelassh aamhtsi åvteste mij skylliji mielesne jallh åålmege mielesne lea.

Åålmege rohkelasse-vaestiedimmie guktie åålmege mieriedamme.

L | Gieries åålmege

Gijhtebe jñh rohkelibie mijjen skylliji åvteste.

Rohkelassh guktie åålmege mieriedamme jallh naemhtie:

L/KL | Gieries Jupmele, datnem gijhtebe skylliji âvteste.
Gosse låavkesovvimh, dellie datne dåajvoehti mijjine aktine iktesth årrodh.
Rohkelibie fuelhkiej, slĕkti jĭh voelpi âvteste
jĭh skylliji lihkesadtji âvteste.
Jupmele, mijjĭeh rohkelibie:
Åålmege | Åålmegen vaestiedimmie

L/KL | Gaerhteles Jupmele, datne mijjem gaavnesjh dov Baakosne, rohkelassine jĭh
aejlies maalestahkesne.
Gaarkehth mijjen jaahkoem, hâhkoem jĭh gieriesvoetem,
jĭh viehkehth mijjem dov ihkuve rijhkese bâetedh.
Jupmele, mijjĭeh rohkelibie:
Åålmege | Åålmegen vaestiedimmie

L/KL | (Maehtede aaj naemhtie darjodh:) Rohkelibie... (tjĭelten, laanten jallh veartenen âvteste)

L/M | Jupmele, mijjĭeh rohkelibie:

Åålmege | Åålmegen vaestiedimmie

Åålmege maahta Mijjen-Aehtjie-rohkelassem daelie rohkelidh. Jis åålmege edtja aejlies
maalestahkem byöpmedidh, dellie åålmege maahta Mijjen-Aehtjie-rohkelassem dellie rohkelidh.

18 B | Rohkelasse-saalme

18 C | Rohkelasse fiere skyllĭjen âvteste jĭh bueriesjugniedasse fierese

Liturge/klahkeliturge

åålmegen vuestie tjââdtje

L/KL | Gieries skyllĭjh.
Dijjĭeh kristelassji jaahkose låavkesovveme. Dijjĭeh kristelassji jaahkojne åahpenamme.
Bâetede Åejvien aalhteren uvte guktie maehetebe dijjen âvteste rohkelidh jĭh dijjem Jeesus
Kristusen nommesne bueriesjugniedidh.

Skyllĭjh bâetĭeh guktie arebe stillesovveme jĭh aalhteren uvte boelvestĭeh.

Jallh naemhtie: Skyllĭjh bâetĭeh akti akti laavkome-gaerien gâajkoe. Klahkeliturge kroessem skyllĭjen
gĭetese tjaala. Tjoevkese maahta skorkelovvedh. Jĭh dellie skyllĭje aalhteren uvte boelveste.
Rohkelassen jĭh bueriesjugniedassen mænngan, skyllĭje tjuedtjele, jĭh dellie mubpie skyllĭje laavkome-
gaerien uvte bâata.

Liturge/klahkeliturge gĭetem skyllĭjen nille beaja gosse rohkele.

Rohkelasse naemhtie galhka: «Bueriesjugnedh jĭh vaarjelh *NN-em* Jeesus Kristusen nommesne».
Gosse daam jeahta, dellie kroessem skyllĭjen aatsolen tjaala.

Fiere skyllĭje maahta daelie jallh gosse åålmege raajesâvva, (b. IV Raajesovveme), kroessem,
sjædtoem jallh jeatjah vadtesem dåastoehdidh.

1 Jieleden Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Viehkehth *NN-em* jearsoesvoetesne jieleth j'ih dov geriesvoetese jaehkedh. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

2 Gaerhteles Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Vaarjelh *NN-en* saetnies jaahkosne dov Aejlies Voejkeninie. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

3 Geries Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Ârroeh *NN-en* viehkine j'ih faasojne abpe jieliemem. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

4 Geriesvoeten Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Stinkedh *NN-em* guktie jaahkosne, hâhkosne j'ih geriesvoetesne jeala. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

5 Jupmele mijjen Sjugniedæjja, *NN-en* âvteste rohkelibie. Vedtieh gaarkh j'ih vieksiesvoetem *NN-ese/ NN-asse* dov Aejlies Voejkeninie, j'ih vueseht *NN-em* dov geajnojde. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

6 Ihkuve Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Baajh *NN-em* dov tjoevkesne vaedtsedh j'ih dov geriesvoetesne ârrodh. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

7 Âarmegs Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Stinkedh *NN-em* dov Aejlies Voejkeninie j'ih ârroeh *NN-ine/NN-inie* aktine gaajhk biejjieh. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

8 Hâhkoen Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Vueseht *NN-ese / NN-asse* hâhkoem maam datne vadtah. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

9 Jielemen Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Baajh *NN-em* dov tjoevkesne jieleth j'ih minngemes raajan ihkuve rijhkese bâetedh. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

10 Âarmegs Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Ârroeh daelie j'ih ihkuve aajkan *NN-en* vieksiesvoete j'ih viehkie. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

11 Gaer-teles Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Ârroeh *NN-ine/NN-inie* aktine dov aarmojne j'ih faamojne. Bueriesjugnedh j'ih vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristus en nommesne.

Dellie liturge maakta jiehtedh:

L | Bueriesjugniedassh Jupmielasse, mijjen Âejvien, Jeesus Kristus en Aahtjan. Jijtse stoere aarmojne mijjem orresistie reakadahteme jealijes hâhkose Jeesus Kristus en tjuedtjielimmien gielhtie.

JALLH

L | Jupmele geriesvoetine lea. Almetje gie geriesvoetesne lea, Jupmielinie aktine lea j'ih Jupmele almetjigujmie aktine. Jupmele buerie dahkoem dijine eelki. Vaajt Jupmele dam Kristus Jeesusen beajjan illie. Jupmelen raeffie dijese.

19 | Heelsegh aalmegistie j'ih bievnesh j'ih sjieledimmie

Åålmege maahta musihkem jallh laavlomem jallh heelsegem goltelidh.

Katekete jallh aalmegen ööhpehtæjja jallh gie akt gie skyllijugumie aktine orreme, maahta aktem daejstie heelsegijstie veeljedh: (Vuartesjh s'iejhme njoelkedassh, boelhke 7)

Maahta aktem daejstie heelsegijstie veeljedh jallh heelsegem maam åålmege nænnoestamme edtja lohkesovvedh.

L | Gieries åålmege:

Aktesne libie skylliji åvteste rohkelamme. Aktesne edtjebe skyllijidie viehkiehtidh guktie maehtieh goh kristelassjh pleavvastallemisnie j'ih jaahkosne jieledh, j'ih Jupmelem j'ih lihkesadtjem stynkehke d'ienesjidh. Sinsitniem edtjebe eevtjedh Jupmelen Baakoem j'ih aejlies maalestahkem utnedh j'ih geajnoem jieliedasse vaedtsedh.

Gieries skyllijh, åålmege edtja bætije biejjieeh aaj dijen åvteste rohkelidh. Jupmele stynkehke lea j'ih altese gieriesvoete raasti namhtah. Jis dijjieeh låannoeh sj'ïdtede, tjeavadidie j'ih vaenie-jaahkoles sj'ïdtede, dellie Jupmele dijjine aktine lea j'ih dijjem gohtje. Årrode Jupmielinie aktine. Dellie Jupmele gie buerie daahkoem dijjesne aalkeme, ij galhkah aerebe goh Jeesus Kristusen biejjie båata.

JALLH

Kristuse mijjem stilleme jaehkedh satne jaemiedistie tjuedtjielamme j'ih stilleme j'ijtse bijre veartanisnie vihnesjidh. Årrode Kristusen gieriesvoetesne j'ih dejgumie aktine g'ieh Kristusasse jaehkieh. Mijjiej edtjebe sinsitnien åvteste rohkelidh, j'ih Kristusinie aktine bætije biejjide dåastoehidh.

JALLH

Jupmele mijjem gohtjeme jaehkedh, hånkesjidh j'ih iehtsedh. Aktesne edtjebe Jupmielasse rohkelidh, Jupmelem heevehtidh j'ih d'ienesjidh. Vaajt Jupmele mijjem j'ijtse aarmojne nænnoste guktie ihkuve jieledem jaksebe.

Åålmege maahta sjieledidh daelie jallh gosse postludijume.

Almetjh maehtieh sjieledidh mearan tjahkesjiej jallh gosse aalhteren bijre vaedtsieh.

III. Aejlies maalestahke (boelhke 20-23)

Åålmege maahta daelie aejlies maalestahkem byöpmedidh.

IV. Åålmege raajesåvva

Fiere skyllije maahta daelie kroessem, sjædtoem jallh jeatjah vadtesem dåastoehidh.

24 | Galhkemesaalme

25 | Bueriesjugniedasse

26 | Raajesovveme

27 | Postludijume jìh Prosesjovne/Raajroe gærhkoem laahpa

Skyllijh gærhkoste raajrojne vaedtsieh. Dej minngelen klahkeliturge/klahkeliturch jìh liturge. Dìhte gie kroessem guadta, raajroen njueniekisnie vaadtsa.

Skælløen siejhme njoelkedassh

Gærhkoe-digkien mieriedimmie 2021

1. Gærhkoe laavkoemasse bööresovvebe juktie Jeesuse stilleme laavkodh jìh almetjidie ööhpehtidh jaehkedh. Meehten vaentjielasse, 28, 18-20, naemhtie tjaalasovveme:

«Gaajhke faamoe elmierijhkesne jìh eatnasmisnie munnjien vadtasovveme. Vaedtsede darjode gaajhkide åålmegidie learoehkinie: Laavkode Aehtjien jìh Baernien jìh Aejlies Voejkenen nommese jìh ööhpehtidie gaajhkem maam manne dijjem stilleme. Jih dijjem dåeredem gaajhkide biejjide veartenen minngemes beajjan.» (Meeht 28, 18-20).

2. Juktie Jeesuse numhtie stilleme, gærhkoen åålmegh maanide laavkoeh giejtie eejhtegh /eejhtegi-bielieh gærhkose buektieh lååvkesovvedh. Dovne noere jìh geerve almetjh lååvkesuvvieh gosse jìjtjh sijhtieh. Gosse maana lååvkesåvva, dellie maana edtja dovne gåetesne jìh gærhkosne jaahkoen bijre ööhpehtovvedh jìh skylledh. Gosse maana lååvkesåvva, dellie kristelassji jaahkoe bæjhkoehåvva. Jaahkoe skælløen jupmele-gaagkestimmesne aaj bæjhkoehåvva.

3. Dah gieh lååvkesovveme jìh dah gieh eah Leah lååvkesovveme, maehtieh skælløe-ööhpehtimmiem åadtjodh. Gærhkoe sæjhta dah gieh eah Leah lååvkesovveme, edtjeh ööhpehtovvedh guktie Kristusasse jaehkieh jìh jìjtjh veeljeh lååvkesovvedh. Ajve dah gieh lååvkesovveme, maehtieh skylledh.

Dah gieh skælløe-ööhpehtimmiem åadtjeme, mohte eah lååvkesovveme, dah aaj edtjin hijven galhkemem åadtjodh.

4. Gaajhkesk skælløse bööresuvvieh jalhts dej maahtoeh viesjie Leah, jìh dah sjiere viehkiem daarpesjeh.

5. Åålmegen jupmele-gaagkestimmieh vihkele skyllijidie. Skyllijh edtjeh uhtjemes gaektsien aejkien gyrhkesjidh mearan skyllijinie Leah. Skælløe-aejkien golme sjiere jupmele-gaagkestimmieh: gyrhkesjimmie gosse åålmege bæjjohte gieh skyllijinie Leah jìh jupmele-gaagkestimme gosse skylliji jahkoe-ööhpehtæjja skyllijinie soptseste jìh jupmele-gaagkestimmie gosse åålmege skylliji åvtese rohkele jìh dejtie bueriesjugnede. Skyllijh edtjeh ovmesse jupmele-gaagkestimmiejgumie åahpenidh jìh siejhme jupmele-gaagkestimmiejgumie åahpenidh jìh gaagkestimmiejgumie maam åålmege mieriedamme. Skyllijh edtjeh saalmigumie åahpenidh mejtie gærhkoen åålmegh eeremasth laavloeh.

6. Gosse jupmele-gaagkestimmie skælløe-aejkien, dellie dah bijpele-teeksth lohkesuvvieh mah gærhkoef-jaepien lohkesuvvieh. Gosse åålmege edtja skyllyji åvteste rohkelidh jih dejtie buriesjugniedidh, dellie skælløe-biejjen teeksth lohkesuvvieh. Jupmele-gaagkestimmien liturgije edtja åålmege liturgije-njoelkedassine sjiehtesjidh.

7. Gosse jupmele-gaagkestimmie skyllyjigujmie aktine, dellie hearra jih jaahkoef-ööhpehtæjja jih jeatjebh giéh skyllyjidie ööhpehtamme, edtjeh liturgijinie årrodh /liturgijinie dienesjidh.

8. Åålmege gelkieh daejtie njoelkedasside utnedh, jih eah galkh jaepien 1992 Jupmele-gaagkestimmien njoelkedasside utnedh. Jupmele-gaagkestimmien siejhme njoelkedassh, boelhe 6, gelkieh utnedh gosse skælløe-aejkien jupmele-gaagkestimmie.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 11.09.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner sørsamisk versjon av Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester:

Skælløe-aejkien jupmele-gaagkestimmiej njoelkedassh

Gærhkoedigkien mieriedimmie 2021

3. Jupmele-gaagkestimmie gosse åålmege bæjjohte giéh skyllyjinie leah

Gosse skælløe-aejkie aalka, dellie åålmege jupmele-gaagkestimmiesne bæjjohte giéh skyllyjinie leah. Bæjjoehtimmie gosse åålmege tjåanghkenamme jallh gosse åålmege edtja rohkelidh. Tjoevkesh maehtieh skorkelovvedh jallh jeatjah symbole-dahkoeh sjidtedh.

Åålmege maahta rohkelidh seamma rohkelassh mah leah Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassesne *Tjaaleldh rohkelassh 4* jallh rohkelassh mejtie jijtj tjaaleme.

Åålmege maahta aktem daejstie rohkelassijste rohkelidh gosse åålmege edtja *Rohkelasse skyllyji åvteste* rohkelidh, b. 18 A.

L/KL² | Jupmielasse rohkelibie.

Gieries Jupmele, mijjeh dutnjien áehpies j'ih datne mijjem eahtsah.

Jielemen ávteste gijhtebe.

Skylliji ávteste gijhtebe.

Fiere skyllijen ávteste rohkelibie,

fiere fuelhkien ávteste, voelpi ávteste j'ih kristh-eejhtegi ávteste.

Bueriesjugnedh skælløe-aejkiem.

Stinkedh gaajhkesi jaahkoem, háhkoem j'ih gieriesvoetem.

Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Áålmege | **Áålmegen vaestiedimmie**

L/KL | Buerie Jupmele, datne mijjem j'ih eatnemem sjugniedamme.

Ööhpehth mijjem dov sjugniedimmiem vaarjelidh

j'ih raeffiem eevtjedh gusnie væssjoe lea

j'ih beapmoem vedtedh dejtie g'ieh nealkoeminie

j'ih dejtie vaarjelidh g'ieh dáarojste rípmeminie.

Rohkelibie mijjen laanten ávteste j'ih mijjen tjíelti ávteste.

Nænnosth mijjen ektievoetem.

Vedtieh gaajhkesidie buerie-sijjiem gusnie áádtje veasodh.

Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Áålmege | **Áålmegen vaestiedimmie**

L/KL | Gijhtebe gærhkoen ávteste

gusnie datne mijjese dov vadtesidie vadtah

j'ih bætije biejjeh j'ih háhkoem vadtah.

Baajh jaahkoem j'ih jielemem gærhkosne stinkedovvedh j'ih gaarkehtovvedh.

Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Áålmege | **Áålmegen vaestiedimmie**

L/KL | (Maehtede naemhtie aaj rohkeliðh:) Rohkelibie... (tjíelten, laanten jallh veartenen ávteste, dan ávteste mij lihke lea j'ih dan ávteste mij guhkene lea)

L/KL | Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Áålmege | **Áålmegen vaestiedimmie**

Áålmege daelie «Mijjen Aehtjie» rohkele jallh gáessie aejlies maalestahkem heevehte.

Jupmele gaagkestimmie dellie sjædta guktie áålmege mieriedamme.

4. Skælløen jupmele-gaagkestimmie

Skælløen jupmele-gaagkestimmie lea skælløe-aejkien minngiegietjesne. Dellie áålmege maahta aejlies maalestahkem aaj heevehtidh.

Skælløen jupmele-gaagkestimmie síejhmede edtja aejlegen jallh bissiebiejjien jallh dovne laavvadahken árrødh.

Jupmele-gaagkestimmie sjædta guktie áålmege mieriedamme gaagkestimme edtja árrødh.

Gosse prosesjovne gærhkoen síjse báata, gærhkoen gaajhkh bealloeh maehtieh tjoejedh.

Hearra maahta mæssøe-skopmehkem utnedh. Veelkes klaerie lea skælløe-biejjien klaerine.

Gærhkosne gusnie páasketjoevkese, dellie díhte edtja bueledh.

² L: liturge; KL: klahke-liturge

I. Tjåanghcoe

1 | Ryöjredimmie

Gærhkoen bealloeh tjuejeh

Daelie jallh gosse b. 3 Heelsegh:

Liturge jallh klahke-liturge beavna guktie jupmele-gaagkestimmie sjædta.

Bievname naemhtie galhka:

KL/L: Dellie edtjebe Jupmelen uvte sjeavohth årrodh.

Sjeavohths boelhketje

Bealloe golmen aejkien tjuaja

Åålmege edtja tjåadtjodh gosse daate naestie () vååjnoe.*

*2 | Aalkoe-saalme

Åålmege tjåadtje gosse prosjesjovne, Aalkoe-saalme jñh Heelsege.

*3 | Heelsege

Gosse liturge voestes jallh mubpiem rohkelassem veeljie, dellie naemhtie aalka: Gieries åålmege.

L | Aarmoe jñh raeffie Jupmielistie, mijjen Aehtjeste, jñh Åejvie Jeesus Kristusistie.

JALLH

Mijjen Åejvie Jeesus Kristusen aarmoe jñh Jupmelen gieriesvoete jñh Aejlies Voejkenen ektievoete dijjine Leah.

JALLH

I Aehtjien, Baernien jñh Aejlies Voejkenen nommesne.

JALLH

Aehtjien, Baernien jñh Aejlies Voejkenen nommesne: Mijjen sjugniedæjja, lutniestæjja jñh hægke-vedtije.

Bievnese gyrhkesjimmien bñjre daelie jis bievnese ij aerebe beavnasovveme.

4 | Aalkoe-rohkelasse

Aalkoe-rohkelassi bñjre mæhtede Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassesne lohkedh, b. 9 jñh b. 10. Mæhtede aaj 2002-liturgijen rohkelassem rohkelidh:

L | Rohkelibie.

Åejvie, mijjen Jupmele, datnem gijhtebe skælløe-aejkien åvteste. Gijhtebe juktie datne mijjem eahtsah jñh mijjen jjelemem damth. Rñhpesth mijjen mielide guktie dåastoehthie dam maam datne sijnth mijjese vedtedh. Bueriesjugnedh daam biejjem. Aamen.

5 | Sådtoe-boejhkesjimmie

Sådtoe-boejhkesjimmie daelie jallh aerebe 15 Mojhtesasse laavkomen bñjre.

6 | Kyrije

7 | Heevehtimmie/ Glorija

8 | Biejjen rohkelasse

Biejjen rohkelasse maahta heajhtasovvedh.

Aejlegen rohkelassem maehdede rohkelidh (vuartasjidie Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassem) jallh naemhtie rohkelidh:

L | Ihkuve Jupmele, datnem gijhtebe j'ih heevehtibie.

Datnine jielebe.

Årroeh mijjen vieksiesvoetine j'ih viehkehth mijjem mijjen jieliemisnie dov Baarnien, Jeesus Kristusen, mijjen Åejvien gielhtie gie datnine j'ih Aejlies Voejkeninie aktine jeala j'ih rååresje, aajne, saetnies Jupmele ihkuve aejkeste ihkuve aajkan.

II. Jupmelen baakoe

Akte jallh göökte Bijpele-teeksth lohkesåvva/lohkesuvvieh, j'ih præjhke-tekste.

Veeljede eeremast skæloen jupmele-gaagkestimmien teekstide jallh teeksth gærhkoe-jaepien teekstijste jallh teeksth mejgumie skyllijh skælløe-aejkien åahpenamme.

Skælløen jupmele-gaagkestimmien teeksth:

Båeries testamente: Saalme 71, 1-6

Episteletekste: 1. Jåhh 4, 7-12

Vaentjele: Luk 2, 41-52

Båeries testamente: Saalme 23

Episteletekste: Gal. 5, 13-14

Vaentjele: Luk 24, 13-16. 28-35

Båeries testamente: Salme 8

Episteletekste: 1. Kor. 13, 7-13

Vaentjele: Jåhh 11, 17-29

Båeries testamente: Jer. 29, 11-14a

Episteletekste: Ef. 3, 14-21

Vaentjele: Meeht 6, 25-31. 33

Båeries testamente: Salme 25, 4-5

Episteletekste: 1. Kor. 12, 12-22

Vaentjele: Jåhh 14, 1-7

Båeries testamente: Salme 139, 1-6

Episteletekste: Ef. 2, 8-10

Vaentjele: Luk 15, 1 – 10, *jallh* Luk 15, 11-24

L/KL | Dellie Jupmelen baakoem goltelibie.

9 | Voestes lohkeme

Båeries testamenteste

KL | Naemhtie -ese/-asse tjaalasovveme.

Lohkeme naemhtie galhkoe:

KL | Naemhtie Jupmelen baakoe.

10| Bijpelesaalme/ Saalme

Bijpele-saalme jallh saalme jallh laavlome-tjïerten laavlome jallh ohtje sjeavohts boelhke lohkemi gaskoeh.

11| Mubpie lohkeme

Tekste orre testamenteste, mohte aellede veeljh tekstem vaentjelistie.

KL | Naemhtie-ese/-asse tjaalasovveme.

Lohkeme naemhtie galhkoe:

KL | Naemhtie Jupmelen Baakoe.

*12| Vaentjele

Halleluja

Aerebe goh vaentjele lohkesåvva, åålmege halleluja-saalmem lååvle jallh saalme-vïersem halleluja-hevehtimmine lååvle.

Åålmege tjåådtje gosse laavloeminie jïh gosse vaentjele lohkesåvva jïh gosse vaestiedimmie lååvlesåvva. Vaentjele-prosesjovne gosse sjeahta. Tjoevkese-guedtjïh bætïeh dejnie aktine gie gærjam guadta.

Vuartasjidie halleluja-vïersi bijre saalmegærjesne, N13: 977,1–7. Åålmege maahta aaj Heevehtimmiem/Benedicamusem laavlodh. Vuartasjidie Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassem, b 12 Vaentjele.

Vaentjele lohkesåvva

L/KL | Naemhtie vaentjielasse tjaalasovveme.

Lohkeme naemhtie galhkoe:

L/KL | Naemhtie aejlies vaentjele.

Vaestiedimmie

Åålmege Halleluja-vïersem vihth lååvle jallh åenehks saalmem. Åålmege jallh laavlome-tjïerte maahta laavlodh.

13| Prïejhke

Saarniestæjja vaentjelen bijre jallh jeatjah teksten bijre saerneste.

Prïejhke maahta naemhtie galhkedh:

L | Earoe Jupmel´-Aahtjan, Baarnan jïh Aejlies Voejkenasse, gie lij, lea jïh edtja årrodh aajne, saetnies Jupmielinie ihkuve aejkeste ihkuve aajkan.

JALLH

L | Earoe Jupmel´-Aahtjan, Baarnan jïh Aejlies Voejkenasse gie mijjen sjugniedæjjine, lutniestæjjine jïh hïegke-vedtjïnie lea.

Åålmege maahta prïejhken mænngan boelhkem sjeavohth årrodh jallh åenehks saalmem laavlodh jallh musihkem goltelidh.

14| Saalme

Åålmege maahta sådtojde daelie boejhkesjidh jis ij leah aerebe dam boejhkesjamme, vuartasjidie b. 5
Sådtoe-boejhkesjimmie.
Jis ij gie edtjh lååvkesovvedh, dellie liturge maahta daelie lohkedh 15 Mojhtesasse laavkomen bïjre.

15 | Mojhtesasse laavkomen bïjre

Liturge laavkome-gaerien baalte tjåådtje gosse låhka mojhtesassem laavkomen bïjre.

Liturge jallh klahkeliturge tjaetsiem laavkome-gaaran gurkie.
Åålmege lea sån jeatjah symbole-dahkoem mieriedamme.

L | åålmegen vuestie tjåådtje

Gieries åålmege:

Gosse mijjieh lååvkesovvimh, dellie Jupmele mijjem jemhkelds faamoste åabpi jïh mijjem reaktam vedtieji tjoevkesen maanine årrodh.
Mijjieh stillemem åådtjeme Kristusem dæriedidh jïh Kristusnie aktine jjeledh.
Dan gielhtie bahham aasjoestibie jïh mijjen jaahkoem bæjhkohtibie seammalaakan goh dan aejkien gosse lååvkesovvimh.

JALLH

Gosse lååvkesovvimh, dellie Jeesus Kristusnie aktanimh gie kroessese noeresovvi jïh jaemiedistie tjuedtjeli.
Bahham aasjoestibie jïh mijjen jaahkoem bæjhkohtibie seammalaakan goh dan aejkien gosse lååvkesovvimh.

JALLH

Gosse lååvkesovvimh, dellie tjaetsine jïh Voejkeninie orresth rekadimh.
Mijjieh lååvkesovvimh Jeesus Kristusasse jaehkedh jïh Jeesus Kristusem leajhtadidh.
Bahham aasjoestibie jïh mijjen jaahkoem bæjhkohtibie seammalaakan goh laavkoehmisnie.

JALLH

Gosse lååvkesovvimh, dellie aejlies kroesse mijjese tjaalasovvi jïh mijjieh tjaetsine jïh Voejkeninie orresth rekadimh.
Mijjieh Jeesus Kristusnie aktanin gie kroessese noeresovvi jïh jaemiedistie tjuedtjeli, jïh mijjieh gærhkoen ektievoetine aktanimh.
Bahham aasjoestibie jïh mijjen jaahkoem bæjhkohtibie seammalaakan goh laavkoemisnie.

Åålmege tjuedtjele.

16 | Aassjoestimmie jïh jaahkoe

Gaajhkes

Manne bahham aassjostem

Aposteli jaahkoe-bæjhkohtimmie

Åålmege tjihkede.

17 | Saalme

Saalme jallh tjierten laavlome jallh musihke.

18 | Rohklassh gærhkoen j'ih veartenen åvteste

18 A | Rohklassh skylliji åvteste

Rohklassh skylliji fuelhkiej j'ih voelpi åvteste j'ih rohklassh aamhtsi åvteste mij skylliji mielesne jallh åålmege mielesne lea.

Åålmege rohklasses-vaestiedimmie guktie åålmege mieriedamme.

L | Gieries åålmege

Gijhtebe j'ih rohkelibie mijjen skylliji åvteste.

Rohklassh guktie åålmege mieriedamme jallh naemhtie:

L/KL | Gieries Jupmele, datnem gijhtebe skylliji åvteste.

Gosse låavkesovvimh, dellie datne dåajvoehti mijjine aktine iktesth årrodh.

Rohkelibie fuelhkiej, sliekti j'ih voelpi åvteste

j'ih skylliji lihkesadtji åvteste.

Jupmele, mijjieh rohkelibie:

Åålmege | Åålmege vaestiedimmie

L/KL | Gaerhteles Jupmele, datne mijjem gaavnesjh dov Baakosne, rohklassine j'ih aejlies maalestahkesne.

Gaarkehth mijjen jaahkoem, hånkoem j'ih gieriesvoetem,

j'ih viehkehth mijjem dov ihkuve rijhkese båetedh.

Jupmele, mijjieh rohkelibie:

Åålmege | Åålmege vaestiedimmie

L/KL | (Maehtede aaj naemhtie darjodh:) Rohkelibie... (tjielten, laanten jallh veartenen åvteste)

L/M | Jupmele, mijjieh rohkelibie:

Åålmege | Åålmege vaestiedimmie

Åålmege maahta Mijjen-Aehtjie-rohklasses dælie rohkelidh. Jis åålmege edtja aejlies maalestahkem byöpmedidh, dellie åålmege maahta Mijjen-Aehtjie-rohklasses dellie rohkelidh.

18 B | Rohklasses-saalme

18 C | Rohklasses fiere skyllijen åvteste j'ih bueriesjugniedasse fierese

Liturge/klahkeliturge

åålmege vuestie tjåådtje

L/KL | Gieries skyllijh.

Dijjieh kristelassji jaahkose låavkesovveme. Dijjieh kristelassji jaahkojne åahpenamme.

Bâetede Âejvien aalhteren uvte guktie maehete dijen âvteste rohkelið jîh dijjem Jeesus Kristusen nommesne bueriesjugnedidh.

Skyllijh bâetieh guktie aerebe stillesovveme jîh aalhteren uvte boelvestieh.

Jallh naemhtie: Skyllijh bâetieh akti akti laavkome-gaerien gâajkoe. Klakkeliturge kroessem skyllijen gîetese tjaala. Tjoevkese mahta skorkelovvedh. Jîh dellie skyllije aalhteren uvte boelveste. Rohkelassen jîh bueriesjugnedassen mænngan, skyllije tjuedtjele, jîh dellie mubpie skyllije laavkome-gaerien uvte bâata.

Liturge/klakkeliturge gîetem skyllijen nille beaja gosse rohkele.

Rohkelasse naemhtie galhka: «Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* Jeesus Kristusen nommesne». Gosse daam jeahta, dellie kroessem skyllijen aatsolen tjaala.

Fiere skyllije mahta daelie jallh gosse ââlmege raajesávva, (b. IV Raajesovveme), kroessem, sjædtoem jallh jeatjah vadtesem dåastoehdidh.

1 Jieleden Jupmele, *NN-en* âvteste rohkeliðie. Viehkehth *NN-em* jearsoesvoetesne jieledh jîh dov gieresvoetese jaehkedh. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

2 Gaerhteles Jupmele, *NN-en* âvteste rohkeliðie. Vaarjelh *NN-en* saetnies jaahkosne dov Aejlies Voejkeninie. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

3 Gieries Jupmele, *NN-en* âvteste rohkeliðie. Ârroeh *NN-en* viehkine jîh faasojne abpe jieliemem. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

4 Gieriesvoeten Jupmele, *NN-en* âvteste rohkeliðie. Stinkedh *NN-em* guktie jaahkosne, håhkosne jîh gieresvoetesne jeala. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

5 Jupmele mijjen Sjugniedæjja, *NN-en* âvteste rohkeliðie. Vedtieh gaarkh jîh vieksiesvoetem *NN-ese/ NN-asse* dov Aejlies Voejkeninie, jîh vueseht *NN-em* dov geajnojde. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

6 Ihkuve Jupmele, *NN-en* âvteste rohkeliðie. Baajh *NN-em* dov tjoevkesne vaedtsedh jîh dov gieresvoetesne ârrodh. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

7 Âarmegs Jupmele, *NN-en* âvteste rohkeliðie. Stinkedh *NN-em* dov Aejlies Voejkeninie jîh ârroeh *NN-ine/NN-inie* aktine gaajhk biejjieh. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

8 Håhkoen Jupmele, *NN-en* âvteste rohkeliðie. Vueseht *NN-ese / NN-asse* håhkoem maam datne vadtah. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

9 Jielemen Jupmele, *NN-en* âvteste rohkeliðie. Baajh *NN-em* dov tjoevkesne jieledh jîh minngemes raajan ihkuve rîjhkese bâetedh. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

10 Âarmegs Jupmele, *NN-en* âvteste rohkeliðie. Ârroeh daelie jîh ihkuve aajkan *NN-en* vieksiesvoete jîh viehkie. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

11 Gaer-teles Jupmele, *NN-en* âvteste rohkelibie. Ârroeh *NN-ine/NN-inie* aktine dov aarmojne jîh faarmojne. Bueriesjugnedh jîh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

Dellie liturge maahta jiehtedh:

L | Bueriesjugniedassh Jupmielasse, mijjen Âejvien, Jeesus Kristusen Aahtjan. Jijtse stoere aarmojne mijjem orresistie reakadahteme jealijes hânkose Jeesus Kristusen tjuedtjelimien gielhtie.

JALLH

L | Jupmele gieriesvoetine lea. Almetje gie gieriesvoetesne lea, Jupmielinie aktine lea jîh Jupmele almetjigujmie aktine. Jupmele buerie dahkoem dijjine eelki. Vaajt Jupmele dam Kristus Jeesusen beajjan illie. Jupmelen raeffie dijjese.

19 | Heelsegh âålmegistie jîh bievnesh jîh sjieledimmie

Âålmege maahta musihkem jallh laavlomem jallh heelsegem goltelidh.
Katekete jallh âålmegen ööhpehtæjja jallh gie akt gie skyllijigujmie aktine orreme, maahta aktem daejstie heelsegijstie veeljedh: (Vuartesjh sjejhme njoelkedassh, boelhke 7)

Maahta aktem daejstie heelsegijstie veeljedh jallh heelsegem maam âålmege nænnoestamme edtja lohkesovvedh.

L | Gieries âålmege:

Aktesne libie skylliji âvteste rohkelamme. Aktesne edtjebe skyllijidie viehkiehtidh guktie maehtieh goh kristelassjh pleavvastallemisnie jîh jaahkosne jieledh, jîh Jupmelem jîh lihkesadtjem stynkehke dienesjidh. Sinsitniem edtjebe eevtjedh Jupmelen Baakoem jîh aejlies maalestahkem utnedh jîh geajnoem jieliedasse vaedtsedh.

Gieries skyllijh, âålmege edtja bâetije biejjieeh aaj dijen âvteste rohkelidh. Jupmele stynkehke lea jîh altese gieriesvoete raasti namhtah. Jis dijjieeh låannoeh sjïdtede, tjeavadidie jîh vaenie-jaahkoles sjïdtede, dellie Jupmele dijjine aktine lea jîh dijjem gohtje. Ârrode Jupmielinie aktine. Dellie Jupmele gie buerie daahkoem dijjesne aalkeme, ij galhkah aerebe goh Jeesus Kristusen biejjie bâata.

JALLH

Kristuse mijjem stilleme jaehkedh satne jaemiedistie tjuedtjielamme jîh stilleme jijtse bijre veartanisnie vihnesjidh. Ârrode Kristusen gieriesvoetesne jîh dejgumie aktine gieh Kristusasse jaehkieh. Mijjeh edtjebe sinsitnien âvteste rohkelidh, jîh Kristusinie aktine bâetije biejjide dåastoehtidh.

JALLH

Jupmele mijjem gohtjeme jaehkedh, hâhkesjidh jîh iehtsedh.
Aktesne edtjebe Jupmielasse rohkelidh, Jupmelem heevehtidh jîh dienesjidh.
Vaajt Jupmele mijjem jijtse aarmojne nænnoste guktie ihkuve jieledem jaksebe.

Åålmege maahta sjieledidh daelie jallh gosse postludijume.
Almetjh maehtieh sjieledidh mearan tjahkesjeh jallh gosse aalhteren bijre vaedtsieh.

III. Aejlies maalestahke (boelhke 20-23)

Åålmege maahta daelie aejlies maalestahkem byöpmididh.

IV. Åålmege raajesávva

Fiere skyllije maahta daelie kroessem, sjædtoem jallh jeatjah vadesem dåastoehdidh.

24 | Galhkemesaalme

25 | Bueriesjugniedasse

26 | Raajesovveme

27 | Postludijume jìh Prosesjovne/Raajroe gærhkoem laahpa

Skyllijh gærhkoste raajrojne vaedtsieh. Dej minngelen klahkeliturge/klahkeliturch jìh liturge. Dìhte gie kroessem guadta, raajroen njueniehkisnie vaadtsa.

Skælløen siejhme njoelkedassh

Gærhkoe-digkien mieriedimmie 2021

1. Gærhkoe laavkoemasse bööresovvebe juktie Jeesuse stilleme laavkodh jìh almetjidie ööhpehtidh jaehkedh. Meehten vaentjielasse, 28, 18-20, naemhtie tjaalasovveme:

«Gaajhke faamoe elmierjìhkesne jìh eatnasmisnie munnjen vadtasovveme. Vaedtsede darjode gaajhkide åålmegidie learøehkinie: Laavkode Aehtjen jìh Baernien jìh Aejlies Voejkenen nomnese jìh ööhpehtidie gaajhkem maam manne dijjem stilleme. Jìh dijjem dåeredem gaajhkide biejjide veartenen minngemes beajjan.» (Meeht 28, 18-20).

2. Juktie Jeesuse numhtie stilleme, gærhkoen åålmegh maanide laavkoeh giejtie eejhtegh /eejhtegi-bielieh gærhkose buektieh lååvkesovvedh. Dovne noere jìh geerve almetjh lååvkesuvvieh gosse jìjtjìh sijhtieh. Gosse maana lååvkesávva, dellie maana edtja dovne gætesne jìh gærhkosne jaahkoen bijre ööhpehtovvedh jìh skyledh. Gosse maana lååvkesávva, dellie kristelassji jaahkoe bæjhkoehávva. Jaahkoe skælløen jupmele-gaagkestimmesne aaj bæjhkoehávva.

3. Dah gieh lååvkesovveme jìh dah gieh eah Leah lååvkesovveme, maehtieh skælløe-ööhpehtimmie åadtjodh. Gærhkoe sæjhta dah gieh eah Leah lååvkesovveme, edtjeh ööhpehtovvedh guktie Kristusasse jaehkieh jìh jìjtjìh veeljeh lååvkesovvedh. Ajve dah gieh lååvkesovveme, maehtieh skyledh.

Dah gieh skælløe-ööhpehtimmiem åådtjeme, mohte eah lååvkesovveme, dah aaj edtjin hijven galhkemem åådtjodh.

4. Gaajhkesh skælløse bööresuvviev jalhts dej maahtoeh viesjie leah, jïh dah sjïere viehkiem daarpesjiev.

5. Åålmegen jupmele-gaagkestimmiev vihkele skyllijidie. Skyllijh edtjiev uhtjemes gaektsien aejkien gyrhkesjidh mearan skyllijinie leah. Skælløe-aejkien golme sjïere jupmele-gaagkestimmiev: gyrhkesjimmie gosse åålmege bæjjohte gieh skyllijinie leah jïh jupmele-gaagkestimme gosse skyllijï jahkoe-ööhpehtæjja skyllijinie soptseste jïh jupmele-gaagkestimmie gosse åålmege skyllijï åvtese rohkele jïh dejtie bueriesjugnede. Skyllijh edtjiev ovmesse jupmele-gaagkestimmiejgumie åahpenidh jïh siejhme jupmele-gaagkestimmiejgumie åahpenidh jïh gaagkestimmiejgumie maam åålmege mieriedamme. Skyllijh edtjiev saalmigumie åahpenidh mejtie gærhkoen åålmegh eeremasth laavloeh.

6. Gosse jupmele-gaagkestimmie skælløe-aejkien, dellie dah bijpele-teeksth lohkesuvviev mah gærhkoeh-jaepien lohkesuvviev. Gosse åålmege edtja skyllijï åvteste rohkelidh jïh dejtie bueriesjugniedidh, dellie skælløe-biejjen teeksth lohkesuvviev. Jupmele-gaagkestimmien liturgije edtja åålmegen liturgije-njoelkedassine sjïehtesjidh.

7. Gosse jupmele-gaagkestimmie skyllijigumie aktine, dellie hearra jïh jaahkoe-ööhpehtæjja jïh jeatjebh gieh skyllijidie ööhpehtamme, edtjiev liturgijinie årrodh /liturgijinie dienesjidh.

8. Åålmegh gelkieh daejtie njoelkedasside utnedh, jïh eah galkh jaepien 1992 Jupmele-gaagkestimmien njoelkedasside utnedh. Jupmele-gaagkestimmien siejhme njoelkedassh, boelhke 6, gelkieh utnedh gosse skælløe-aejkien jupmele-gaagkestimmie.

27/23 Godkjenning av forretningsorden

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	11.09.2023	27/23

Sammendrag

Etter Forskrift om Samisk kirkelig valg møte § 5-2 skal valgmøtet fastsette sin egen forretningsorden etter forslag fra Samisk kirkeråd.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd foreslår at Samisk kirkelig valg møte fastsetter følgende forretningsorden:

Forretningsorden for Samisk kirkelig valg møte

Fastsatt av Samisk kirkelig valg møte 28.10.2023

Kap. 1 Generelle bestemmelser

§ 1-1. Formål

Samisk kirkelig valg møte er et representativt organ for samisk kirkeliv i Den norske kirke som skal bidra til å verne og fremme samisk kirkeliv.

Valgmøtet skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot den evangelisk-lutherske lære Samisk kirkelig valg møte skal nominere kandidater til Samisk kirkeråd og velge samiske representanter til de to nordligste bispedømmerådene, jf. Forskrift om Samisk kirkelig valg møte § 1-2.

Valgmøtet kan også uttale seg om saker når kirkelig myndighet ber om det eller når valg møtet av eget tiltak ønsker å uttale seg.

§ 1-2. Valgmøtets sammensetning

Samisk kirkelig valg møtes sammensetning fremgår av Forskrift om Samisk kirkelig valg møte § 1-3.

§ 1-3. Andre representanter på Samisk kirkelig valg møte

Med tale- og forslagsrett møter:

- De medlemmer av Samisk kirkeråds ungdomsutvalg som ikke er valgt som delegater etter Forskrift om Samisk kirkelig valg møte § 1-3 første ledd bokstav c.

Med talerett møter:

- Kirkerådets leder,
- Kirkerådets direktør,
- Generalsekretæren i Samisk kirkeråd og
- Representanter fra kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefellesskap med.

Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

§ 1-4. Forfall

Den som er oppnevnt som delegat til Samisk kirkelig valg møte, forventes å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig forfall. Gyldig forfall skal meldes til Samisk kirkeråd.

§ 1-5. Invitasjon av gjester

Samisk kirkeråd kan invitere aktuelle gjester til å delta under hele eller deler av valg møtet.

§ 1-6. Protokoll

Det føres protokoll fra møtet. Denne skal inneholde:

- En oversikt over saksliste og program mv. for møtet.
- De representanter som er til stede under møtet.
- Liste over hvem som hadde ordet til de ulike sakene.
- De innstillinger og forslag til vedtak som er fremlagt i de ulike saker.
- Møtets valg og beslutninger.

§ 1-9. Åpent / Lukket møte

Samisk kirkelig valg møte er åpent, men kan vedta å holde lukkede samlinger. Vedtak om dette fattes med alminnelig flertall.

Kap. 2 Saker til behandling

§ 2-1. Melding av saker

Følgende instanser kan melde saker til behandling av valg møtet:

- Kirkemøtet
- Bispemøtet
- Samisk kirkeråd
- Kirkerådet
- Mellomkirkelig råd
- Organer som kan sende delegater til valg møtet.

§ 2-2. Meldefrist

Saker som ønskes behandlet, må meldes til Samisk kirkeråd senest 14 uker før møtet. Skriftlig begrunnelse for saken må foreligge til samme tid i Samisk kirkeråds sekretariat. Samisk kirkeråd kan etter egen vurdering legge til saker som kommer opp etter nevnte frist.

§ 2-3. Forberedelse og møteinnkalling

Samisk kirkeråd forbereder de saker som skal behandles av Samisk kirkelig valg møte. Samisk kirkeråd ved leder innkaller delegatene til Samisk kirkelig valg møte senest fem uker før møtet. I særlige tilfeller kan saksdokumenter ettersendes. Saksliste og saksdokumenter skal følge med innkallingen. Det redegjøres for saker som er meldt til behandling, men som ikke er satt opp på sakslisten. Samisk kirkeråd har det praktiske ansvaret for gjennomføring av møtet.

Kap. 3 Åpning og konstituering

§ 3-1. Åpning og registrering

Samisk kirkelig valg møtets åpning foretas av Samisk kirkeråds leder, som også leder møtet frem til dirigentskapet er valgt.

Samisk kirkeråds sekretariat sørger for registrering av møtedeltakere. Endringer i forhold til utsendt deltakerliste offentliggjøres av dirigenten.

§ 3-2. Dirigentskap

Samisk kirkelig valg møte velger for hvert møte et dirigentskap på to medlemmer med personlige varamedlemmer. Disse skal fortrinnsvis være delegater til Samisk kirkelig valg møte. Det skal være kjønnsbalanse.

Dirigentskapet velges med alminnelig flertall. Samisk kirkeråds sekretariat har ansvar for opptellingen.

Dirigentskapet overtar ledelsen av møtet så snart valget er avgjort.

§ 3-3. Godkjenning av innkalling og saksliste

Dirigentskapet leder godkjenning av innkalling og saksliste samt behandlingsform for møtet. Under konstitueringen kan medlemmer fremme forslag om ekstra saker til uttalelse, såfremt det kan godtgjøres at sakene er foranlediget av en kirkelig og/eller samfunnsmessig situasjon som ikke forelå da anmeldelsesfristen for saker utløp. Forslagsstilleren gis anledning til en kort saksorientering med begrunnelse, før valgmøtet avgjør om saken skal komme til behandling. Minst 2/3 av valgmøtet må gi sin tilslutning til dette.

Under konstitueringen skal valgmøtet fastsette hvilke delegater som representerer nordsamisk språkområde og lulesamisk språkområde, jf. Forskrift om Samisk kirkelig valgmøte § 1-4.

§ 3-4. Tellekorps

Det oppnevnes tellekorps bestående av 4 representanter. Tellekorpsset kan også være fra sekretariatet.

§ 3-5. Nominasjonskomité

Samisk kirkelig valgmøte velger en nominasjonskomité med fem medlemmer og tilsvarende antall varamedlemmer blant møtets delegater med funksjonstid på fire år.

Nominasjonskomiteen foreslår kandidater til de valg og nominasjoner valgmøtet skal foreta. Kandidatlistene skal settes opp i alfabetisk rekkefølge. jf. Forskrift om Samisk kirkelig valgmøte § 1-6.

§ 3-6. Protokollunderskrivere

Blant valgmøtets delegater velges to medlemmer som protokollunderskrivere. Disse skal gå gjennom og signere vedtakene som er gjort på valgmøtet.

Kap. 4 Dagsorden

§ 4-1. Dagsorden

Valgmøtet arbeider i hovedsak gjennom plenumssamlinger. Valgmøtet fatter vedtak om dagsorden.

Forslag om endret dagsorden fremlegges for og fremsettes av dirigentskapet. Forslaget om endret dagsorden skal være begrunnet.

Vedtak om endret dagsorden krever alminnelig flertall.

Kap. 5 Plenum

§ 5-1. Fremmøte

Valgmøtet kommer sammen i plenum til fastsatte tider.

Fravær meldes til dirigentskapet. Eventuelle permisjoner må godkjennes av dirigentskapet.

§ 5-2. Endringsforslag

Forslag som en delegat ønsker å få tatt opp til votering, skal gis dirigentskapet skriftlig på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem umiddelbart etter at det er fremsatt, påført forslagsstillers navn. Normalt fremmes endringsforslag i starten av debatten.

Kap. 6 Om debatten

§ 6-1. Hvordan tegne seg/replik

Under debatt i plenum melder man seg til innlegg og til replikk ved innlegg ved bruk av elektronisk møtesystem. Det tillates to replikker og én svarreplik i forbindelse med hvert innlegg. Dirigentskapet kan bestemme at elektronisk møtesystem ikke skal benyttes. I så fall melder man seg til innlegg ved å vise navnelapp. Replik til innlegg får man ved å vise navnelapp og to fingre.

Innlegg til dagsorden, forretningsorden, voteringsorden eller for å oppklare åpenbar misforståelse får man ved å vise navnelapp og si "til dagsorden", "til forretningsorden", "til voteringsorden" eller "til oppklaring av åpenbar misforståelse". Slike innlegg skal slippes til utenom talerlisten, og bare omhandle saksbehandlingen, ikke selve saken.

I behandlingen av sakene på sakslisten, kan dirigentskapet la Samisk kirkeråds leder, Samisk kirkeråds generalsekretær, Kirkerådets leder og Kirkerådets direktør eller representant for en eventuell komité slippe til utenom talerlisten for å svare på spørsmål eller oppklare misforståelser.

§ 6-2. Taletid

Dirigentskapet kan når som helst innføre begrensning i taletid. Herunder kan det gis lengre taletid eller anledning til sluttinnlegg for forslagsstillere eller spesielt berørte.

Før dirigenten setter strek for en debatt, må alle forslag som det skal votes over, være presentert, og det må gis anledning til å tegne seg mellom vedtaket om og gjennomføringen av å sette strek, og talerlisten skal refereres.

§ 6-3. Ferdigstillelse

Når et spørsmål er satt under debatt, må ikke møtet heves før spørsmålet er avgjort ved avstemning eller forsamlingen har vedtatt at forhandlingene skal utsettes.

§ 6-4. Forventning om at delegater avgir stemme

En delegat som er til stede når en sak tas opp til avstemning, forventes å avgi stemme. Ved personvalg er det adgang til å stemme blankt.

Et medlem som ikke er til stede når dirigenten erklærer at en sak er tatt opp til votering, deltar ikke i avstemningen. De medlemmer som er til stede, må ikke forlate salen før voteringen er ferdig.

§ 6-5. Om avstemninger

Når samtlige som har fått ordet har holdt sine innlegg, erklærer dirigenten diskusjonen for avsluttet, redegjør for de fremsatte forslag til vedtak og hvorledes voteringen vil foregå. Saken tas opp til votering.

Avstemning foregår åpent eller lukket ved bruk av elektronisk møtesystem, ved å vise stemmetegn eller i særskilte tilfeller ved stemmesedler på papir.

Vedtak i valgmøte treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet er fastsatt.

Ved stemmelikhet i andre saker enn nominasjon og valg er Samisk kirkeråds leders stemme avgjørende.

§ 6-6. Avstemning ved vedtak om nominasjon og valg

Ved nominasjon eller valg kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning. Ved vedtak om nominasjon og valg er den nominert eller valgt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning blant de(n) kandidaten(e) som fikk flest stemmer og eventuelt de(n) kandidaten(e) som fikk nest flest. Ved denne er den eller de valgt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres hvem som er valgt ved loddtrekning.

Nominasjon av leder til Samisk kirkeråd og dens varamedlem foretas i to separate avstemninger. Valg av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og dens vararepresentanter foretas i to separate avstemninger. Tilsvarende gjelder for valg av lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og dens vararepresentanter.

Ved nominasjon og valg presenteres kandidatene av nominasjonskomiteen. Valgmøtet gis anledning til å komme med andre forslag til kandidater. Disse må være forespurt på forhånd. Dersom vedtaket om nominasjon eller valget foregår skriftlig kan det skje enten ved stemmesedler på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem. Dersom vedtaket om nominasjon eller valget foregår skriftlig ved stemmesedler på papir gjelder følgende: På stemmeseddelen føres opp så mange navn som det antall som skal velges. Lister med for få navn skal ikke forkastes. Dersom det er avgitt blanke stemmer skal disse telles med ved opptellingen for å fastslå om møtet er beslutningsdyktig, men ikke telle med i selve valgoppjøret.

Kap. 7 Arbeid i komite

§ 7-1. Valgmøtets arbeid med uttalelser

Valgmøtet kan beslutte at behandling av uttalelser gjøres i komiteer. Dette gjøres i forbindelse med konstituering. Da velges også komiteens medlemmer.

§ 7-2. Arbeidsform for komite

Komiteen velger selv sin leder ved alminnelig flertall. Samisk kirkeråd sørger for sekretærhjelp til komitéene.

Komiteens behandling skal resultere i en kortfattet skriftlig innstilling til valgmøtet. Innstillingen skal inneholde en begrunnelse for det eller de forslag som fremlegges. Innstillingen undertegnes av komitéleder og sekretær i komiteen.

§ 7-3. Protokoll fra komiteens møter.

Det føres protokoll fra komiteens møter. Protokollen undertegnes av komitéleder og sekretær.

Kap. 8 Andre bestemmelser

§ 8-1. Språk

Samisk kirkelig valgmøtes språk er samisk og norsk. Med samisk menes nord-, lule- og sørsamisk.

§ 8-2. Forholdet til annet lovverk

Bestemmelsene i forvaltningsloven og offentliglova legges til grunn for Samisk kirkelig valgmøte.

§ 8-2. Endringer i forretningsorden

Endringer i denne forretningsorden krever 2/3 flertall.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 11.09.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd foreslår at Samisk kirkelig valgmøte fastsetter følgende forretningsorden:

Forretningsorden for Samisk kirkelig valgmøte

Fastsatt av Samisk kirkelig valgmøte 28.10.2023

Kap. 1 Generelle bestemmelser

§ 1-1. Formål

Samisk kirkelig valgmøte er et representativt organ for samisk kirkeliv i Den norske kirke som skal bidra til å verne og fremme samisk kirkeliv.

Valgmøtet skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot den evangelisk-lutherske lære. Samisk kirkelig valgmøte skal nominere kandidater til Samisk kirkeråd og velge samiske representanter til de to nordligste bispedømmerådene, jf. Forskrift om Samisk kirkelig valgmøte § 1-2.

Valgmøtet kan også uttale seg om saker når kirkelig myndighet ber om det eller når valgmøtet av eget tiltak ønsker å uttale seg.

§ 1-2. Valgmøtets sammensetning

Samisk kirkelig valgmøtes sammensetning fremgår av Forskrift om Samisk kirkelig valgmøte § 1-3.

§ 1-3. Andre representanter på Samisk kirkelig valgmøte

Med tale- og forslagsrett møter:

- De medlemmer av Samisk kirkeråds ungdomsutvalg som ikke er valgt som delegater etter Forskrift om Samisk kirkelig valgmøte § 1-3 første ledd bokstav c.

Med talerett møter:

- Kirkerådets leder,
- Kirkerådets direktør,

- Generalsekretæren i Samisk kirkeråd og
 - Representanter fra kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med.
- Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

§ 1-4. Forfall

Den som er oppnevnt som delegat til Samisk kirkelig valgmøte, forventes å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig forfall. Gyldig forfall skal meldes til Samisk kirkeråd.

§ 1-5. Invitasjon av gjester

Samisk kirkeråd kan invitere aktuelle gjester til å delta under hele eller deler av valgmøtet.

§ 1-6. Protokoll

Det føres protokoll fra møtet. Denne skal inneholde:

- En oversikt over saksliste og program mv. for møtet.
- De representanter som er til stede under møtet.
- Liste over hvem som hadde ordet til de ulike sakene.
- De innstillinger og forslag til vedtak som er fremlagt i de ulike saker.
- Møtets valg og beslutninger.

§ 1-9. Åpent / Lukket møte

Samisk kirkelig valgmøte er åpent, men kan vedta å holde lukkede samlinger. Vedtak om dette fattes med alminnelig flertall.

Kap. 2 Saker til behandling

§ 2-1. Melding av saker

Følgende instanser kan melde saker til behandling av valgmøtet:

- Kirkemøtet
- Bispemøtet
- Samisk kirkeråd
- Kirkerådet
- Mellomkirkelig råd
- Organer som kan sende delegater til valgmøtet.

§ 2-2. Meldefrist

Saker som ønskes behandlet, må meldes til Samisk kirkeråd senest 14 uker før møtet. Skriftlig begrunnelse for saken må foreligge til samme tid i Samisk kirkeråds sekretariat. Samisk kirkeråd kan etter egen vurdering legge til saker som kommer opp etter nevnte frist.

§ 2-3. Forberedelse og møteinnkalling

Samisk kirkeråd forbereder de saker som skal behandles av Samisk kirkelig valgmøte. Samisk kirkeråd ved leder innkaller delegatene til Samisk kirkelig valgmøte senest fem uker før møtet. I særlige tilfeller kan saksdokumenter ettersendes. Saksliste og saksdokumenter skal følge med innkallingen. Det redegjøres for saker som er meldt til behandling, men som ikke er satt opp på sakslisten. Samisk kirkeråd har det praktiske ansvaret for gjennomføring av møtet.

Kap. 3 Åpning og konstituering

§ 3-1. Åpning og registrering

Samisk kirkelig valgmetets åpning foretas av Samisk kirkeråds leder, som også leder metet frem til dirigentskapet er valgt.

Samisk kirkeråds sekretariat sørger for registrering av møtedeltakere. Endringer i forhold til utsendt deltakerliste offentliggjøres av dirigenten.

§ 3-2. Dirigentskap

Samisk kirkelig valgmeto velger for hvert møte et dirigentskap på to medlemmer med personlige varamedlemmer. Disse skal fortrinnsvis være delegater til Samisk kirkelig valgmeto. Det skal være kjønnsbalanse.

Dirigentskapet velges med alminnelig flertall. Samisk kirkeråds sekretariat har ansvar for optellingen.

Dirigentskapet overtar ledelsen av metet så snart valget er avgjort.

§ 3-3. Godkjenning av innkalling og saksliste

Dirigentskapet leder godkjenning av innkalling og saksliste samt behandlingsform for metet. Under konstitueringen kan medlemmer fremme forslag om ekstra saker til uttalelse, såfremt det kan godtgjøres at sakene er foranlediget av en kirkelig og/eller samfunnsmessig situasjon som ikke forelå da anmeldelsesfristen for saker utløp. Forslagsstilleren gis anledning til en kort saksorientering med begrunnelse, før valgmetet avgjør om saken skal komme til behandling. Minst 2/3 av valgmetet må gi sin tilslutning til dette.

Under konstitueringen skal valgmetet fastsette hvilke delegater som representerer nordsamisk språkområde og lulesamisk språkområde, jf. Forskrift om Samisk kirkelig valgmeto § 1-4.

§ 3-4. Tellekorps

Det oppnevnes tellekorps bestående av 4 representanter. Tellekorpsen kan også være fra sekretariatet.

§ 3-5. Nominasjonskomité

Samisk kirkelig valgmeto velger en nominasjonskomité med fem medlemmer og tilsvarende antall varamedlemmer blant metets delegater med funksjonstid på fire år.

Nominasjonskomiteen foreslår kandidater til de valg og nominasjoner valgmetet skal foreta. Kandidatlistene skal settes opp i alfabetisk rekkefølge. jf. Forskrift om Samisk kirkelig valgmeto § 1-6.

§ 3-6. Protokollunderskrivere

Blant valgmetets delegater velges to medlemmer som protokollunderskrivere. Disse skal gå gjennom og signere vedtakene som er gjort på valgmetet.

Kap. 4 Dagsorden

§ 4-1. Dagsorden

Valgmetet arbeider i hovedsak gjennom plenumssamlinger. Valgmetet fatter vedtak om dagsorden.

Forslag om endret dagsorden fremlegges for og fremsettes av dirigentskapet. Forslaget om

endret dagsorden skal være begrunnet.

Vedtaket om endret dagsorden krever alminnelig flertall.

Kap. 5 Plenum

§ 5-1. Fremmøte

Valgmøtet kommer sammen i plenum til fastsatte tider.

Fravær meldes til dirigentskapet. Eventuelle permisjoner må godkjennes av dirigentskapet.

§ 5-2. Endringsforslag

Forslag som en delegat ønsker å få tatt opp til votering, skal gis dirigentskapet skriftlig på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem umiddelbart etter at det er fremsatt, påført forslagsstillers navn. Normalt fremmes endringsforslag i starten av debatten.

Kap. 6 Om debatten

§ 6-1. Hvordan tegne seg/replikk

Under debatt i plenum melder man seg til innlegg og til replikk ved innlegg ved bruk av elektronisk møtesystem. Det tillates to replikker og én svarreplikk i forbindelse med hvert innlegg. Dirigentskapet kan bestemme at elektronisk møtesystem ikke skal benyttes. I så fall melder man seg til innlegg ved å vise navnelapp. Replikk til innlegg får man ved å vise navnelapp og to fingre.

Innlegg til dagsorden, forretningsorden, voteringsorden eller for å oppklare åpenbar misforståelse får man ved å vise navnelapp og si "til dagsorden", "til forretningsorden", "til voteringsorden" eller "til oppklaring av åpenbar misforståelse". Slike innlegg skal slippes til utenom talerlisten, og bare omhandle saksbehandlingen, ikke selve saken.

I behandlingen av sakene på saklisten, kan dirigentskapet la Samisk kirkeråds leder, Samisk kirkeråds generalsekretær, Kirkerådets leder og Kirkerådets direktør eller representant for en eventuell komité slippe til utenom talerlisten for å svare på spørsmål eller oppklare misforståelser.

§ 6-2. Taletid

Dirigentskapet kan når som helst innføre begrensning i taletid. Herunder kan det gis lengre taletid eller anledning til sluttinnlegg for forslagsstillere eller spesielt berørte.

Før dirigenten setter strek for en debatt, må alle forslag som det skal votes over, være presentert, og det må gis anledning til å tegne seg mellom vedtaket om og gjennomføringen av å sette strek, og talerlisten skal refereres.

§ 6-3. Ferdigstillelse

Når et spørsmål er satt under debatt, må ikke møtet heves før spørsmålet er avgjort ved avstemning eller forsamlingen har vedtatt at forhandlingene skal utsettes.

§ 6-4. Forventning om at delegater avgir stemme

En delegat som er til stede når en sak tas opp til avstemning, forventes å avgi stemme. Ved personvalg er det adgang til å stemme blankt.

Et medlem som ikke er til stede når dirigenten erklærer at en sak er tatt opp til votering,

deltar ikke i avstemningen. De medlemmer som er til stede, må ikke forlate salen før voteringen er ferdig.

§ 6-5. Om avstemninger

Når samtlige som har fått ordet har holdt sine innlegg, erklærer dirigenten diskusjonen for avsluttet, redegjør for de fremsatte forslag til vedtak og hvorledes voteringen vil foregå. Saken tas opp til votering.

Avstemning foregår åpent eller lukket ved bruk av elektronisk møtesystem, ved å vise stemmetegn eller i særskilte tilfeller ved stemmesedler på papir.

Vedtak i valgmøte treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet er fastsatt.

Ved stemmelikhet i andre saker enn nominasjon og valg er Samisk kirkeråds leders stemme avgjørende.

§ 6-6. Avstemning ved vedtak om nominasjon og valg

Ved nominasjon eller valg kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning. Ved vedtak om nominasjon og valg er den nominert eller valgt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning blant de(n) kandidaten(e) som fikk flest stemmer og eventuelt de(n) kandidaten(e) som fikk nest flest. Ved denne er den eller de valgt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres hvem som er valgt ved loddtrekning.

Nominasjon av leder til Samisk kirkeråd og dens varamedlem foretas i to separate avstemninger. Valg av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og dens vararepresentanter foretas i to separate avstemninger. Tilsvarende gjelder for valg av lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og dens vararepresentanter.

Ved nominasjon og valg presenteres kandidatene av nominasjonskomiteen. Valgmøtet gis anledning til å komme med andre forslag til kandidater. Disse må være forespurt på forhånd. Dersom vedtaket om nominasjon eller valget foregår skriftlig kan det skje enten ved stemmesedler på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem. Dersom vedtaket om nominasjon eller valget foregår skriftlig ved stemmesedler på papir gjelder følgende: På stemmeseddelen føres opp så mange navn som det antall som skal velges. Lister med for få navn skal ikke forkastes. Dersom det er avgitt blanke stemmer skal disse telles med ved opptellingen for å fastslå om møtet er beslutningsdyktig, men ikke telle med i selve valgoppgjøret.

Kap. 7 Arbeid i komite

§ 7-1. Valgmøtets arbeid med uttalelser

Valgmøtet kan beslutte at behandling av uttalelser gjøres i komiteer. Dette gjøres i forbindelse med konstituering. Da velges også komiteens medlemmer.

§ 7-2. Arbeidsform for komite

Komiteen velger selv sin leder ved alminnelig flertall. Samisk kirkeråd sørger for sekretærhjelp til komitéene.

Komiteens behandling skal resultere i en kortfattet skriftlig innstilling til valgmøtet. Innstillingen skal inneholde en begrunnelse for det eller de forslag som fremlegges.

Innstillingen undertegnes av komitéleder og sekretær i komiteen.

§ 7-3. Protokoll fra komiteens møter.

Det føres protokoll fra komiteens møter. Protokollen undertegnes av komitéleder og sekretær.

Kap. 8 Andre bestemmelser

§ 8-1. Språk

Samisk kirkelig valgmøtes språk er samisk og norsk. Med samisk menes nord-, lule- og sørsamisk.

§ 8-2. Forholdet til annet lovverk

Bestemmelsene i forvaltningsloven og offentleglova legges til grunn for Samisk kirkelig valgmøte.

§ 8-2. Endringer i forretningsorden

Endringer i denne forretningsorden krever 2/3 flertall.